

**UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA ZDRAVOTNICKÝCH STUDIÍ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2012

Barbora ŠVECOVÁ

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií

**Porod v utajení, anonymní porod a informovanost
v ženské populaci**

Barbora Švecová

Bakalářská práce

2012

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Barbora Švecová**
Osobní číslo: **Z09115**
Studijní program: **B5341 Ošetrovatelství**
Studijní obor: **Porodní asistentka**
Název tématu: **Porod v utajení, anonymní porod a informovanost v ženské populaci**
Zadávací katedra: **Katedra porodní asistence a zdravotně sociální práce**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Sběr informací a studium literatury na téma utajené porody, anonymní porody a babyboxy.
2. Stanovení cílů práce.
3. Stanovení výzkumných záměrů.
4. Výběr metodiky výzkumu a její konzultace s vedoucím práce.
5. Realizace výzkumu pomocí dotazníku.
6. Analýza a interpretace získaných výsledků.
7. Zhodnocení výsledků práce.

Rozsah grafických prací: dle doporučení vedoucího

Rozsah pracovní zprávy: 35 stran

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

1. HESS, L. Co jste se v novinách nedočetli: o babyboxech. 1. vyd. Praha : Petrklíč, 2009. 175 s. ISBN 978-80-7229-233-2.
2. MELCHIOROVÁ, A. Mateřství. 1378. publikace, Karmelitánské nakladatelství v Kostelním Vydří, 2009. 175 s. ISBN 978-80-7195-267-1.
3. RATISLAVOVÁ, K. Aplikovaná psychologie - porodnictví. 1. vyd. Praha : Reklamní atelier Area s.r.o., 2008. 105 s. ISBN 978-80-254-2186-4.
4. UHEREK, P. Povinná mlčenlivost zdravotnických pracovníků. 1. vyd. Praha : Grada, 2008. 182 s. ISBN 978-80-247-2658-8.
5. VRÁNOVÁ, V. Historie babictví a současnost porodní asistence. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. 203 s. ISBN 978-80-244-1764-6.

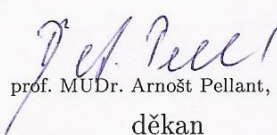
Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Věra Erbenová

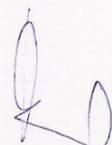
Katedra porodní asistence a zdravotně sociální práce

Datum zadání bakalářské práce: **30. listopadu 2011**

Termín odevzdání bakalářské práce: **7. května 2012**

prof. MUDr. Arnošt Pellant, DrSc.
děkan

L.S.

Mgr. Markéta Moravcová
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 29. února 2012

Prohlášení

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré v práci použité literární prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s právy a povinnostmi vztahujícími se k práci vyplývajícími ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a to zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má podle § 60 odst. 1 autorského zákona právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 7. 5. 2012

Barbora Švecová

Poděkování

Děkuji vedoucí práce paní Mgr. Věře Erbenové za odborný dohled při psaní práce. Děkuji za poskytnutí vhodných a potřebných rad a připomínek. Velký dík patří Lukáši Skalickému za pomoc s grafickou úpravou, za připomínky, cenné rady a psychickou podporu. Dále moc děkuji Kristýně Chomové za pomoc se stylistickou úpravou práce. Za podporu a příjemné zázemí po celou dobu studia děkuji své rodině.

Anotace

Bakalářská práce pojednává o problematice porodů v utajení, anonymních porodech a o dalších alternativách řešení nechtěného těhotenství. Práce se skládá z teoretické a výzkumné části. Teoretická část představuje možnost porodu s utajenou identitou matky v porodnici a pojednává o ostatních alternativách řešení nechtěného těhotenství, kterými je anonymní porod, diskrétní porod, babybox, předání dítěte k adopci ihned po porodu, umělé ukončení těhotenství. Praktická část se zabývá sledováním informovanosti ženské populace. Shrnuje názory a postoje žen k problematice utajeného porodu a jednotlivým alternativám řešení nechtěného těhotenství.

Klíčová slova

Anonymní porod, babybox, diskrétní porod, nechtěné těhotenství, osvojení, utajená identita matky

Annotation

Bachelor thesis deals with the issue of birth in secret, anonymous deliveries and other options to tackle unwanted pregnancies. The work consists of two parts - theoretical and research. The theoretical part represent a possibility of a birth mother with a secret identity in the hospital and discusses other options to tackle unwanted pregnancy, childbirth which is anonymous, discreet delivery, Baby boxes, delivery of the child for adoption immediately after birth, induced abortion. The practical part deals with monitoring awareness of the female population. It summarizes the views and attitudes on the issue of women discreet delivery and individual options, unwanted pregnancy.

Key words

Anonymous delivery, baby boxes, discreet delivery, unwanted pregnancy, mother's secret identity, adoption

Obsah

Úvod	9
Cíle práce	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 Mateřství	11
1.1 Žena – nositelka života.....	11
1.2 Plánované rodičovství	11
1.3 Chtěné a nechtěné těhotenství	12
1.4 Psychika ženy v době nechtěného těhotenství	12
2 Možnosti řešení situace nechtěného těhotenství	13
2.1 Umělé ukončení těhotenství - interrupce	13
2.2 Porod s utajenou identitou matky.....	13
2.3 Předání dítěte k adopci ihned po porodu.....	13
2.4 Anonymní porod a následné odložení novorozence do babyboxu	14
2.5 Diskrétní porod	14
3 Porod s utajenou identitou matky	16
3.1 Zákon o utajených porodech	16
3.2 Podmínky pro porod s utajenou identitou matky	16
3.3 Průběh utajeného porodu z pohledu zdravotnického personálu.....	17
3.4 Průběh utajeného porodu z pohledu právníka.....	17
3.5 Průběh utajeného porodu z pohledu narozeného dítěte.....	17
3.6 Porodní kniha, rodný list a matrika	18
3.7 Výhody porodů s utajenou identitou matky	18
3.8 Nevýhody utajených porodů v porodnicích	19
3.9 Dokonalost zákonů upravujících porod s utajenou identitou matky	19
4 Anonymní porod	21
4.1 Anonymní porod a Fond ohrožených dětí.....	21
5 Babyboxy	22
5.1 Parametry babyboxu.....	22
5.2 Dítě odložené do babyboxu.....	22
5.3 Nejčastější důvody odkládání dětí do babyboxu.....	23

5.4 Negativní stránka babyboxů a nejčastější argumenty odpůrců	23
5.5 Pozitivní stránky babyboxů a argumenty zastánců	24
6 Problematika osvojení odložených dětí.....	26
6.1 Osvojení dítěte odloženého do babyboxu	26
6.2 Osvojení dítěte narozeného utajeně	27
6.3 Osvojení zrušitelné a nezrušitelné.....	28
II VÝZKUMNÁ ČÁST.....	29
7 Výzkumné otázky.....	29
8 Metodika výzkumu	30
9 Prezentace výsledků.....	31
10 Diskuze.....	54
10.1 Výzkumná otázka č. 1	54
10.2 Výzkumná otázka č. 2	55
10.3 Výzkumná otázka č. 3	56
10.4 Výzkumná otázka č. 4	57
11 Závěr	58
Soupis bibliografických citací	59
Seznam obrázků, tabulek a grafů	62
Seznam zkratk	63
Příloha A Dotazník	64
Příloha B Žádost o porod s utajenou identitou matky	67
Příloha C Část odpovědí na otázku č. 20	68

Úvod

Mezi nejkrásnější období života ženy patří mateřství. Devět měsíců se těhotná žena připravuje na porod a v převážném počtu případů se těší na okamžik, kdy se stane matkou. Tato role, role matky, je smyslem života každé ženy.

Toto téma jsem si zvolila, protože se domnívám, že je veřejností neprávem opomíjené a ženám se dostávají pouze základní informace o možnostech řešení situace, kterou nezvládnou samy vyřešit.

Bakalářská práce poskytuje ucelenější informace o porodu s utajenou identitou matky a další alternativní řešení nechtěného těhotenství. Tyto možnosti řešení situace nechtěného těhotenství mají společné cíle. Umožnit matce anonymitu její osobnosti a zachránit lidský život – život dítěte. Dále práce zkoumá názory žen na jednotlivé varianty řešení.

Práce je rozdělena na dvě části. V teoretické části jsou vymezeny důležité pojmy pro tuto práci. První kapitola pojednává o mateřství, chtěném a nechtěném těhotenství, plánovaném rodičovství a psychice ženy v době nechtěného těhotenství. Druhá kapitola nabízí jednotlivá řešení nechtěného těhotenství, která jsou podrobněji popisována v následujících třech kapitolách. Práce informuje o výhodách a nevýhodách jednotlivých řešení. Praktická část práce je analyzuje výzkum zaměřený na informovanost ženské populace zejména o porodu s utajenou identitou matky a na názorovost žen na problematiku řešení nechtěného těhotenství.

Cíle práce

Podat podrobné informace o anonymních/utajených porodech v České republice

V právním řádu České republiky nejsou vymezeny pojmy anonymní ani utajený porod. Představy odborné (se zdravotnickým zaměřením) i laické (bez zdravotnického zaměření) veřejnosti se o těchto pojmech liší. Z tohoto důvodu je cílem mé práce přesně vymezit pojmy porod s utajenou identitou matky, anonymní porod, diskrétní porod.

Stručně uvést další metody řešení nechtěného těhotenství a najít výhody a nevýhody v porovnání s utajenými porody.

Porod s utajenou identitou matky není jediným řešením nechtěného těhotenství. Druhým cílem práce je shrnout další možnosti řešení a zjistit názor žen na jednotlivá řešení.

Zjistit informovanost a názorovost českých žen o porodech s utajenou identitou matky

Zákon č. 422/2004 Sb. o utajených porodech byl uveden v platnost 1. 9. 2004. Posledním cílem této práce je tedy zjistit informovanost žen a jejich postoj k tomuto zákonu. Dále pak popsat případné souvislosti mezi informovaností a vzděláním, věkem, zaměstnáním.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 Mateřství

Mateřství je velká odpovědnost a současně úctyhodné povolání. Toto poslání má velikou hodnotu, která je ekonomicky nevyčíslitelná. (Melchiorová, 2009)

1.1 Žena – nositelka života

Životním posláním ženy je mimo jiné počít, porodit a vychovat s partnerem potomka. Smyslem jejího života je založit rodinu a být matkou. Vychovávat děti, aktivně se jim věnovat, sledovat, jak se vyvíjí - to je kouzlo mateřství. Práce matky je náročná. Její zaměstnání trvá nepřetržitě 24 hodin denně, 7 dní v týdnu. Přesto se ale mateřství považuje za jedno z nejkrásnějších období života ženy. Je založeno na lásce, výchově, vynalézavosti, houževnatosti, odpovědnosti a v neposlední řadě na určitém managementu. Na rozdíl od ostatních povolání nevyžaduje mateřství žádné zvláštní vzdělání, pouze schopnost zvládnout současně mnoho velmi odlišných situací. Jak říká Melchiorová: „*Kdyby bylo mateřství vykonáváno organizací, měla by jistě několik úrovní řízení.*“ (Melchiorová, 2009, str. 24) Ačkoliv mateřství přináší i celou řádku starostí, dává ženám určitou svobodu, aby se samy rozhodly, jak bude jejich mateřství probíhat. Nikdo ji neřídí. Je sama sobě pánem. (Melchiorová, 2009)

Za poslední dvě desítky let se mateřství postupem času znesnadnilo. V dnešní době mohou být ženy vysokoškolsky vzdělané a častěji tak zastávají vedoucí funkce neumožňující zkrácenou pracovní dobu. Je propagována flexibilita při dojíždění za prací. Žena se pak musí rozhodnout, zda má opustit zaměstnání anebo být matkou? Často je nyní používán termín plánované rodičovství. (Melchiorová, 2009)

1.2 Plánované rodičovství

Plánovaným rodičovstvím rozumíme snahu partnerského páru, aby k otěhotnění a porodu došlo v nejvhodnější době. V dnešní době je plánování rodičovství považováno za normální jednání manželského nebo partnerského páru. Ve všech civilizovaných zemích světa je uznáváno jako základní lidské právo. Ženy se v posledním desetiletí více zajímají o antikoncepci, mohou si tak naplánovat své mateřství. (Pařízek, 2009) „*Bylo by ideální, kdyby se na celém světě rodily děti pouze rodičům, kteří si jejich narození skutečně přejí.*“

(Pařízek, 2009, s. 32) „*Rodičovství je výchova k rodině.*“ (Filipec, 2005, s. 354) Rodina je základním článkem společnosti. Měla by uspokojovat důležité potřeby svých členů. Kromě základních životních potřeb uspokojuje potřeby sociálního styku, komunikace, vzájemné pomoci, lásky a jistoty. Vytváří podmínky pro realizování životní cesty a nalézání smyslu života. Správná a funkční rodina plní funkci biologickou, ekonomickou, sociální a psychologickou. Vytváří pro dítě základní útulné a bezpečné prostředí. (Říčan, 2005)

1.3 Chtěné a nechtěné těhotenství

Chtěné těhotenství souvisí s plánovaným rodičovstvím. Oba partneři touží po dítěti. Snaží se, aby došlo k otěhotnění ženy. Této snaze přizpůsobí dosavadní životní styl, vhodně se stravují, zvolní tempo a zajistí příjemné zázemí pro očekávaného potomka.

Za příčinou nechtěného těhotenství se může skrývat několik různorodých situací. Ne všechny jsou ženou ovlivnitelné. Momentální dlouhodobá tíživá finanční situace, otěhotnění za nepříjemných okolností – znásilnění, závažná onemocnění matky nebo plodu a další. Nechráněný pohlavní styk, nedbalost v užívání HAK, těmto příčinám může žena předcházet. V každé situaci existuje pro ženy s nechtěným těhotenstvím východisko. Měla by jí být nabídnuta škála možných řešení, jak jednat v této situaci. Ať už je důvod jakýkoliv, je důležité, aby byla žena v dobrém psychickém stavu. (Ratislavová, 2008; Pařízek, 2009; Větr, 2001)

1.4 Psychika ženy v době nechtěného těhotenství

Jak píše Ratislavová ve své knize (Aplikovaná psychologie porodnictví): „*Těhotenství může být samo o sobě zdrojem úzkosti, počátkem nebo zhoršením úzkostných poruch.*“ (Ratislavová, 2008, str. 41) Žena, která své nechtěné těhotenství tají i před svými nejbližšími, ho může prožívat v neobvykle velkém stresu. Lze polemizovat nad tím, zda je žena schopna docházet na pravidelné preventivní prohlídky. Pokud totiž žena nebude schopna na ně docházet, může to mít negativní vliv na průběh těhotenství. Velmi důležitý je v těhotenství správný a dostatečný přísun potravy, což u stresované ženy nelze moc očekávat. Tyto nepříznivé vlivy mohou velmi neblaze působit na vývoj dítěte a zvyšovat tak riziko prenatálního poškození plodu. (Novotný, 2000; Ratislavová, 2008)

2 Možnosti řešení situace nechtěného těhotenství

V dnešní době má žena mnoho možností, jak řešit nechtěné těhotenství. Na následujících stránkách jsou vypsány jednotlivé varianty řešení (podle autorů Kümmel, Janků, 2007), na něž má žena právo.

2.1 Umělé ukončení těhotenství - interrupce

Tato možnost je upravena zákonem č. 66/1986 Sb. a vyhláškou č. 75/1986 Sb., které vycházejí z práva ženy rozhodovat o svém mateřství. (Stolínová, Mach, 1998)

Nejčastějším řešením ukončení těhotenství je interrupce. Může být podstoupena:

a) ze zdravotních důvodů (ohrožený život dítěte, matky, geneticky vadný vývoj plodu)

- je potřeba písemný souhlas matky

b) bez udání důvodu na žádost matky

- pouze v případech nepřesahuje-li těhotenství 12 týdnů

- nejsou-li patrné zdravotní důvody znemožňující interrupci. (Stolínová, Mach, 1998)

Podle názorů části populace je umělý potrat surovým činem, při němž je zabíjeno dítě, silně psychicky zraňována matka a zneužíván lékař. Další část populace nevnímá potrat jako něco zlého, protože nepovažuje plod za živého lidského jedince. Tato metoda řešení nechtěného těhotenství může být z jistých úhlů pohledu považována za zneužívanou. Za účelem snížení počtu interrupcí, byl navrhnut a schválen zákon o utajených porodech (viz níže). (Vodičková, 2011)

2.2 Porod s utajenou identitou matky

V České republice byl v roce 2004 vydán zákon o utajených porodech. Od 1. 9. 2004 mohou v případě, že pro porod splňují podmínky tuto možnost ženy využívat. Porodu s utajenou identitou matky je věnována samostatná kapitola. (Zákon 422/2004 Sb.)

2.3 Předání dítěte k adopci ihned po porodu

Adopce je další možností, jak se vypořádat se situací, kdy se žena o dítě nemůže postarat. Je to pro ni jednoduchý způsob, za něhož nenese trestní odpovědnost. Žena může buď ještě před porodem, anebo před propuštěním z porodnice předložit písemnou žádost

o předání dítěte k adopci. Žena plně důvěřuje zdravotnickému personálu v zásadách dodržení povinné mlčenlivosti. (Kümmel, Janků, 2007; Novotný, 2000)

2.4 Anonymní porod a následné odložení novorozence do babyboxu

Průběh anonymního porodu v porodnici je v České republice zakázán. Není možné, aby žena utajila personálu údaje o své osobě. V tomto případě by byla považována za osobu nezištnou, a personál porodnice by byl nucen zavolat Policii České republiky. Anonymním porodem se tedy rozumí porod mimo zdravotnické zařízení.

Žena má možnost odložit dítě do babyboxu. Babybox je schránka k odložení novorozence, zabudovaná ve zdi budovy porodnice. Umožňuje matce anonymně odložit dítě. Funkčně připomíná inkubátor (ze dvou stran uzavíratelné výhřevné lůžko). Signalizační zařízení hlásí příjem odloženého dítěte. Jistou nevýhodou je, že může babybox přivést ženu k porodu mimo zdravotnické zařízení, v ústraní, doma daleko na dosah odborné péče. Toto dítě i jeho matka má vysoké riziko potenciálního ohrožení na životě. Zdravotnický personál, který toto dítě nalezne v babyboxu, nemá o dítěti žádné údaje. Chybí veškeré záznamy o vyšetřeních, zdravotním stavu, průběhu a času porodu. Proto pokud nalezne zdravotnický personál dítě v babyboxu, musí provést vyšetření ihned po jeho převzetí z babyboxu.

Babybox není určen jen pro anonymní porod. Žena může porodit standardně v porodnici a až po propuštění z porodnice dítě odložit do babyboxu. V té době má dítě již svůj rodný list, který by měla přiložit k dítěti. Pro personál, který nalezne dítě, je tento dokument důležitý. Matka je tím chráněna před obviněním z trestného činu – usmrcení dítěte. Tato možnost je podrobněji popsána v následujících kapitolách. (Kümmel, Janků, 2007; Hess, 2009)

2.5 Diskrétní porod

Tají-li žena těhotenství a obává se porodit v nejbližší porodnici ze strachu z prozrazení jejího dosud utajovaného těhotenství, má možnost diskrétního porodu. Ten nabízí ženám odjet rodit do porodnice daleko od místa bydliště, kde nebude nikomu známa. Tam dítě porodí a má možnost si ještě šest týdnů rozmýšlet, zda své dítě nechce zpět. Pokud na svém rozhodnutí trvá, podá souhlas s osvojením dítěte. (Kümmel, Janků, 2007)

Tento porod nabízí ženám např. Dětský domov v Aši. Hlavním cílem diskrétního porodu je nabídnout ženám další možnost řešení krizové situace v rámci nechtěného těhotenství. Těhotná je přijata do zařízení na základě vlastní předložené žádosti. Personál DD

poskytuje ženám péči a ubytování i před porodem. Při přijetí je požadován průkaz totožnosti, rodný list, průkazka pojištěnce, těhotenská průkazka a doklad o výši příjmů. Ačkoliv své údaje ze zdravotní a sociální anamnézy o sobě žena musí uvést, je zajištěno utajení všech údajů. Během pobytu ženy v zařízení pomáhá personál DD ženě rozebírat její aktuální sociální situaci, nabízí pomoc při kontaktu se sociálním odborem nebo úřadem práce. Dále se snaží získat o ženě co nejvíce informací pro budoucí adoptivní rodiče (kde vyrůstala, co prožívá, jaký je její psychický stav, o čem sní).

Ženám je nabízeno ubytování ve značné vzdálenosti od místa trvalého bydliště, čímž se sníží stres z odhalení a negativních reakcí okolí. Pro ženu je zajištěno kvalitní stravování a pravidelné lékařské prohlídky garantující odborný dohled nad průběhem gravidity. V den porodu je zajištěn převoz matky do nejbližší porodnice a po porodu se vyřídí všechny právní podklady k umístění dítěte do náhradní rodinné péče. Poté matka odjíždí zpět do svého bydliště.¹ (Novotný, 2000)

Diskrétní porod dnes umožňuje mnoho zařízení. Lze родit i v některých kojeneckých ústavech a několika centrech, které také spolupracují s porodnicemi. Mezi nejznámější patří již zmíněný Dětský domov v Aši, Dětské centrum SLUNÍČKO v Liberci, Kojenecké a dětské centrum, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc ve Valašském Meziříčí.²

Tato varianta řešení přináší jisté výhody. Bezradné matce nabízí možnost se dítěte vzdát, ale zároveň možnost získat dítě zpět, v případě, že by našla jiné řešení nebo by se její situace zlepšila. Náhradním rodičům pak přináší dostatečné informace o dítěti (biologické matce, rodinné anamnéze atd.). (Marešová, 2009)

---

¹ Dostupný z WWW: <<http://www.rodina.cz/scripts/detail.asp?id=872>>

² Dostupný z WWW: <<http://www.adamcr.cz/informacni-odbor/nahradni-rodinna-pece/pravni-a-eticka-problematika/anonymni-a-utajeny-porod>>

3 Porod s utajenou identitou matky

3.1 Zákon o utajených porodech

Od 1. 9. 2004 je v České republice zákonem (zákon č. 422/2004 Sb. o utajených porodech) dáno povolení ženě родit utajeně v porodnici. Účelem vytvoření zákona byla snaha o snížení počtu umělých ukončení těhotenství. Zákon pojednává o tzv. *porodu s utajenou identitou matky*. Nahrazuje původní zákony, a sice zákon o péči o zdraví lidu č. 20/1966; zákon o matrikách, jménu a příjmení dítěte a o změně některých souvisejících zákonů č. 301/2000 Sb.; a zákon o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů č.48/1997. „*Jak vyplývá z důvodové zprávy k zákonu č. 422/2004 Sb., byl zákonodárce veden snahou vytvořit podmínky ke snížení počtu umělých potratů, k vraždám novorozeného dítěte matkou a případům opuštění dítěte.*“³

3.2 Podmínky pro porod s utajenou identitou matky

Porod s utajenou identitou matky mohou absolvovat ženy splňující zákonem stanovené podmínky:

- Svobodná žena, jejímuž partnerovi nesvědčí domněnka otcovství (nebo uplynulo-li min. 300 dní od rozvodu)
- Trvalé bydliště v České Republice

Na základě písemné žádosti o utajení své osoby v souvislosti s porodem, má žena nárok na zvláštní ochranu svých údajů. Příslušné zdravotnické zařízení je povinno vést o ženě dokumentaci, kterou je nutno po ukončení hospitalizace zapečetit. Zdravotnický personál nesmí pátrat po důvodech, které vedou ženu k utajování těhotenství a porodu. Na personál konkrétního zdravotnického zařízení se zákonem vztahuje povinnost mlčenlivosti pod hrozbou trestního stíhání. Informace o porodu zůstávají předmětem lékařského tajemství. Matrika v místě narození je upozorněna, že jde o dítě z utajené gravidity a utajeného porodu. Údaj o tomto porodu se nehlásí na matriku místa trvalého bydliště matky. Matka neztrácí nárok na porodné. (Řežábek, 2005; Stolínová, Mach 1998, zákon 422/2004 Sb.)

---

³ Dostupný z WWW:<http://www.pf.upol.cz/fileadmin/user_upload/PF-dokumenty/KOP/rodinne_pravo/Mate_stv__-__50a_ZOR.doc>

3.3 Průběh utajeného porodu z pohledu zdravotnického personálu

Žena rozhodnuta porodit utajeně, by měla a informovat personál o svém plánu včas před termínem porodu. Žádost, kterou předkládá, musí být podepsána jí samotnou, lékařem a sestrou/porodní asistentkou, kteří jsou myšleni jako svědci. Při příjmu do porodnice je žena povinna předložit průkaz totožnosti, rodný list, průkazku pojištěnce, těhotenskou průkazku a doklad o výši příjmů.

Pro ženu se připraví porodnická dokumentace, do níž se zapíše vše potřebné z anamnézy, zejména informace o zdravotním stavu rodičky související s těhotenstvím a porodem. V dokumentaci se oproti normálnímu porodu vynechá jméno a příjmení rodičky. Po ukončení hospitalizace je dokumentace řádně zapečetěna a uložena. Příkladá se k ní písemná žádost ženy o provedení utajeného porodu, její jméno, příjmení, datum narození a datum porodu dítěte. Ve zdravotnickém zařízení by měl být pro utajené porody vyhrazen samostatný pokoj, který rodička sama uhradí, nebo se rodička ukládá na lůžko gynekologického oddělení. (Řežábek, 2005; Uherek, 2008; zákon 422/2004 Sb.)

3.4 Průběh utajeného porodu z pohledu právníka

Z důvodů, které vycházejí z ustanovení § 50 zákona č. 94/1963 Sb., zákona o rodině, ve znění pozdějších předpisů, jež říká, že matkou dítěte je vždy žena, která dítě porodila, nelze provést anonymní porod. Není možné vést porod, aniž by okamžikem porodu nevstoupila žena do právního postavení matky dítěte. Porodem vzniká právní postavení rodiče dítěte a rodičovská zodpovědnost k dítěti, které se žena nemůže bez rozhodnutí soudu vzdát. Z tohoto důvodu není vdaná žena oprávněna k utajenému porodu (porodu s utajenou identitou matky). Jejímu muži přináleží právo rozhodovat o dítěti. Je totiž právně otcem dítěte. Matka je známa až do ukončení její hospitalizace. Poté jsou údaje uchovány v mlčenlivosti. Při rozhodnutí soudu je v případě potřeby možno ženu identifikovat i přes vysokou ochranu údajů o její totožnosti. Nelze tedy mluvit o anonymitě v souvislosti s porodem. (§ 50 zákona č. 94/1963 Sb., Uherek, 2008; Vodičková, 2011)

3.5 Průběh utajeného porodu z pohledu narozeného dítěte

Dítěti je bezprostředně po porodu i poté poskytnuta standardní péče personálu novorozeneckého oddělení. Podle výzkumu nové vědní disciplíny prenatální psychologie zabývající se základními otázkami života, bylo zjištěno, že vliv emočního stavu matky během

těhotenství a jejího sociálního stavu se odráží na dalším vývoji a životě člověka – dítěte. U dítěte z utajované gravidity i porodu, se dají s velkou pravděpodobností očekávat problémy po psychické, emoční i tělesné stránce. (Marek, 2002)

Dítě má své jméno, pouze pokud mu ho matka dá, jinak je nazýváno „nejmenovaný/nejmenovaná“, a jak se mu po zbytek života bude říkat, rozhodne až soud, respektive osvojitelé. (Řežábek, 2005; Marešová, 2009, Sisrová 2011)

3.6 Porodní kniha, rodný list a matrika

Současně se zákonem vzniklo novelizované ustanovení § 14 zákona č. 301/2000 Sb. o matrikách, jménu a příjmení, a o změně některých souvisejících zákonů, které kalkuluje s tím, že narozené dítě bude zapsáno do matriky bez údajů o matce. Přestože matka podala žádost o utajení své osoby v souvislosti s porodem, právně zůstává stále matkou narozeného dítěte (viz výše). Mělo by tedy logicky být zapsáno v rodném listě a knize narození pod jejím příjmením. Toto tvrzení podkládá znění ustanovení § 14 zákon č. 301/2000 Sb., které zní:

„Dle zmíněného zákona se do knihy narození zapisuje:

- a) jméno, popřípadě jména a příjmení dítěte,*
- b) datum a rok narození dítěte,*
- c) rodné číslo, místo narození a pohlaví dítěte,*
- d) jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodná příjmení, data a místa narození, rodná čísla, státní občanství a místo trvalého pobytu rodičů,*
- e) datum zápisu a podpis matrikáře.*

V případě, že matka dítěte požádala o utajení své osoby v souvislosti s porodem, se údaje o rodičích (uvedené pod písmenem d) do knihy narození nezapisují.“ (zákon 301/2000Sb.; Uherek, 2008)

3.7 Výhody porodů s utajenou identitou matky

Cílem porodů s utajenou identitou matky je pomáhat matkám (případně i otcům), kteří se nachází v tíživé životní situaci, kvůli které se nedokážou o své dítě postarat. Vytváří podmínky pro snížení potratovosti a předcházení případům vraždy novorozenců v naší republice. Zákon umožňuje právo na život, zachování života dítěte a jeho rozvoj. Dodržuje i další smluvené v Úmluvě o právech dítěte. Dítěti je umožněno být registrováno ihned po porodu (hlásí se na matriku). Má zachováno právo na jméno, státní příslušnost a právo znát své rodiče (alespoň údaje o matce jsou známy, ačkoliv jsou zapečetěny, mohou být soudem odhaleny, na žádost zletilého osvojeence, který pátrá po svých pravých biologických rodičích).

Dítěti je státem poskytnuta náhradní péče, která může zahrnovat předání do výchovy, osvojení a v nutných případech umístění do vhodného zařízení péče o děti. Při volbě řešení je brán ohled na žádoucí kontinuitu ve výchově dítěte a na jeho etnický, náboženský, kulturní a jazykový původ. Možnost těchto porodů dává nepochybně šanci matce, dítěti ale i náhradní rodině. Bezradné matce nabízí možnost se dítěte vzdát. Náhradním rodičům umožňuje vychovávat dítě, když své nemohou mít. Dítěti dává tento porod šanci narodit se v bezpečném prostředí pod dohledem odborníků poskytujících odbornou kvalitní péči ihned po porodu a zajistí následnou péči v dalších dnech ve zdravotnickém prostředí. Dítě má jistotu, že jeho zdravotní stav je vyšetřen. Má šanci na další život v rodině, ať už v náhradní nebo biologické. (Marešová, 2005; Úmluva o právech dítěte)

3.8 Nevýhody utajených porodů v porodnicích

Jistou nevýhodou mohou být zákonem dané podmínky. Podle názoru JUDr. Vodičkové by měla mít na takto vedený porod právo každá žena. Jak sama říká: „ *Původně měl ten zákon vypadat jinak. Opravdu se mělo právo vztahovat na všechny ženy. Ale pak si tam zástupci práv otců prosadili ty podmínky a už to takhle zůstalo.* “ (Vodičková, 2011)

Další nevýhodou může být neúplné utajení. Žena je povinna své osobní údaje předložit. Vše se hlásí na matriku, kde ještě před porodem zkontrolují, zda žena podmínky splňuje. Ovšem utajené zůstanou potom pouze jméno, příjmení, datum narození matky a datum porodu. Z důvodu vyúčtování péče o rodičku od pojišťovny je nutné uvést rodné číslo. Při odmítnutí jeho uveřejnění se stává rodička samoplátkyní bez úhrady péče ze zdravotního pojištění. To stejné by se týkalo i vyúčtování péče o novorozence. Pod svým rodným číslem je žena „zapsána“ od narození, a proto se může kdokoliv o ní dozvědět.

Přestože jsou zdravotničtí pracovníci vázáni mlčenlivostí, můžeme u ženy očekávat obavy, zda se vše utají tak, jak si představovala, když je nucena všechny údaje uvést. Žena si z nějakého důvodu, a těch důvodů je mnoho, přeje být utajena přede všemi. Otázkou zůstává, zda má ale jistotu vysněného výsledku. (Vodičková, 2011; Marešová, 2009; Řežábek, 2005)

3.9 Dokonalost zákonů upravujících porod s utajenou identitou matky

Na základě shrnutí výhod a nevýhod utajeného porodu by se daly nalézt nesrovnalosti v zákoně. Má-li díky němu dojít ke snížení potratovosti, pak zde vyvstává otázka, proč se nevztahuje na všechny ženy bez rozdílu. Z názorů zastánců práv otců vychází myšlenka,

že i otcové mají právo rozhodnout o budoucnosti svého dítěte a u vdaných žen lze předpokládat manžela za otce dítěte, ačkoliv jím být nemusí.

Přestože matka požádala o utajení, může své dítě pojmenovat. Zákon (tedy § 14 zákona č. 301/2000 Sb.) neuvádí, zda je nebo není v případě utajeného porodu uvedeno v rodném listě dítěte jeho příjmení. Dle § 19 zákona č. 301/2000 Sb. nese dítě příjmení matky (pokud není vdaná a nemá výpis z matriky o uznání otcovství), což je v tomto případě splněno. Zapisuje se tedy příjmení dítěte, které je souhlasné s matčíným.

V souvislosti s utajeným porodem dochází k porušení 7. článku Úmluvy o právech dítěte. Podle něho má být každé dítě registrováno ihned po narození a od svých prvních okamžiků má právo na jméno, státní příslušnost, a pokud je to možné, právo znát své rodiče a právo na jejich péči. Dítě, jehož matka požádala o utajení své totožnosti v souvislosti s porodem, má sice právně matku a její totožnost je známa, ale utajena.

Hlavním smyslem uzákonění porodu s utajenou totožností matky bylo, aby dítě mohlo vyrůstat v náhradní rodinné péči a dostalo se do této rodiny co nejdříve. Předpokládá se tedy, že všechny tyto děti budou velmi rychle osvojeny (dále v kapitole 6).

4 Anonymní porod

V České republice je termín *anonymní porod* užíván nesprávně. Anonymní porod by znamenal bezejmenné dítě a prakticky nulové údaje o matce, proto v České republice není tento postup porodu zákonem umožněn. Právní řád České republiky nezná termín *anonymní porod*. Takový porod by probíhal za naprostého odmítnutí ženy podat své osobní údaje. Zde pak nastává riziko tajného porodu doma s možnými porodnickými komplikacemi, které mohou vést k ohrožení života matky i dítěte.

Ženám, které porodily mimo zdravotnické zařízení, je nabízena možnost využití babyboxu či spolupráce s Fondem ohrožených dětí (dále jen FOD) nebo jinými organizacemi. (Vodičková 2011, Marešová, 2009)

4.1 Anonymní porod a Fond ohrožených dětí

FOD je občanské sdružení, které bylo založeno 2. 4. 1990 za účelem pomoci nechtěným dětem. Sdružení má působnost po celé České republice. Mezi hlavní směry činnosti patří:

- pomoc týraným, zanedbávaným, zneužívaným, opuštěným nebo jinak ohroženým dětem a vyhledávání náhradních rodin,
- Klokánek - rodinná péče místo ústavní výchovy,
- provoz azylových domů pro rodiny s dětmi a mládež bez domova,
- poradenská a hmotná pomoc náhradním i potřebným vlastním rodinám,
- osvěta a snaha o zlepšení legislativy a praxe na úseku ochrany dětí,
- **provoz krizové linky pro matky, které tají těhotenství a porod.**

FOD spolupracuje s maminkami, které chtěly (nebo byly nuceny) porodit anonymně. Na telefonní číslo uvedené na webových stránkách sdružení mohou ženy kdykoliv zavolat. Z rozhovoru s JUDr. Vodičkovou (předsedkyně FOD) vyplývá, že nejčastějším důvodem žen, jež žádají o pomoc s odložením dítěte, není nevěra, ale tíživá sociální situace. Přestože si dítě z finančních důvodů nemohou ponechat, neupírají mu právo na život. Cítí za něho zodpovědnost a žádají o pomoc s nalezením nové láskyplné rodiny.⁴ (Vodičková, 2011)

---

⁴ Dostupný z WWW: < <http://www.fod.cz/> >

5 Babyboxy

Zakladatelem českých babyboxů je Ludvík Hess. O babyboxech říká: „*Program je jasný a zřetelný. Má jediné přání. Aby již nikdy nebylo nalezeno mrtvé tělíčko novorozence*“⁵ Babyboxy mohou vyřešit situaci nechtěného těhotenství a anonymního porodu. Jsou to speciální schránky, které byly vymyšleny za účelem pomáhat jak rodičům nebo svobodným matkám v tíživé životní situaci, v níž nedokážou děťátko vychovat, tak dětem, které se narodily nechtěně. K datu 28. 4. 2012 bylo po celé České republice 50 umístěných babyboxů, které zachránily již 74 dětí.⁶

5.1 Parametry babyboxu

Schránka je vyrobena z ocelového plechu. Má dvouplášťovou konstrukci s vnitřní tepelnou izolací, poněvadž je montována ve venkovním prostředí. Dveře babyboxu jsou pojištěny speciálním uzamykatelným mechanismem. Babybox musí jít otevřít ze dvou stran. Stálá teplota vzduchu je v babyboxu nastavena na 28 – 30°C, v zimním období na 30 – 32°C. Nejvyšší povolená teplota je 37°C. Pokud je teplota vyšší, babybox se automaticky zablokuje. Tyto základní údaje o funkčnosti babyboxu, což je změna teploty, stav babyboxu a otevření dveří jsou monitorovány a aktuální stav je zaznamenán na obrazovce na sesterně. Jakoukoliv změnu na babyboxu (odložení dítěte, změna teploty) hlásí akustický signál. Pokud je zařízení poškozeno, nebo dojde k výpadku elektrické energie, babybox se automaticky uzamkne, aby nedošlo k jeho použití a tím k možnému poškození dítěte.⁷ (Marešová, 2009)

5.2 Dítě odložené do babyboxu

Funkční signalizační zařízení nahlásí zněním alarmu změnu stavu babyboxu. Sestra je povinna se jít ujistit, o jakou situaci jde. Pokud tam dítě skutečně leží, musí zaznamenat jeho stav. Ihned neodkladně zavolá službu konajícího pediatrického lékaře a společně dítě vyjmou. V případě, že by lékař momentálně nebyl k dispozici, musí sestra přivolat okamžitě druhou sestru jednotky intenzivní péče. Vždy je totiž nutná přítomnost dvou osob. Důležité je i provedení fotodokumentace. S sebou si k vyzvednutí dítěte z babyboxu sestra přinese: ambuvak (ruční křísící vak), fonendoskop, freeset (set sloužící k případnému přivolání

---

⁵ Dostupný z WWW: <<http://statim.cz>>

⁶ Dostupný z WWW: <<http://statim.cz>>

⁷ Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/2583/160306b.pdf>>

pomoci), 2x sterilní rukavice – pro sebe a pro lékaře, klíčky od babyboxu, fotoaparát. Při příchodu k babyboxu vypne alarm.

Vše související s nalezením miminka se musí patřičně zdokumentovat. Sestra zaznamená přesný čas nálezu dítěte a napíše, kdo dítě převzal. Dále musí do záznamu dítě popsat, napsat, zda dítě jeví známky zanedbání nebo týrání. V záznamu může být uvedeno, že byl např. cítit alkoholový odér, cigaretový kouř, zatuchlina atd. Poté se ještě sestra zaměří na hledání přiložené dokumentace jako je rodný list dítěte anebo krátký vzkaz od maminky. Vše, co provádí, zároveň fotografuje. Pořídí fotografie dítěte při nalezení, před svléknutím, po svléknutí, ošetření pupečního pahýlu, příp. zdokumentuje další zvláštnosti na dítěti. Po příchodu na oddělení tyto dvě osoby, jež byly u nalezení dítěte, se o něho starají, provedou u nalezeného dítěte kompletní příjem, změří základní fyziologické funkce a pediatr provede podrobnou prohlídku. Sepíše se příjmová dokumentace. (Marešová, 2009, Sedlářová, 2008)

5.3 Nejčastější důvody odkládání dětí do babyboxu

Děti jsou většinou odkládány matkami, které svá těhotenství z různých důvodů a příčin tajily. Často ani v průběhu těhotenství nedocházely na pravidelné kontroly do zdravotnických zařízení. Matky, které odkládají dítě, charakterizuje často nízká vzdělanost a závislost na návykových látkách. Špatná finanční situace matky (nebo rodičů), značná neschopnost poskytnout dítěti naplnění jeho základních životních potřeb, mohou také být příčinou odložení dítěte do babyboxu. Za možnou příčinou odložení se skrývá mnohdy strach z rodičů či očekávaná ostuda související s kritikou rodiny. Často odkládají své dítě ženy pobývající ilegálně na území našeho státu. „*Nepochybujme o tom, že důvodů je tolik, kolik je odložených dětí.*“⁸ (Hess, 2009)

5.4 Negativní stránka babyboxů a nejčastější argumenty odpůrců

Podle názorů lidí odmítajících babyboxy, se tímto stylem navracíme do dob středověku. V Německu prováděný výzkum, zaměřený na sledování, zda mají babyboxy vliv na snížení počtu nalezených (a usmrcených) dětí v popelnicích a na jiných místech, nepotvrdil zlepšení situace. Zanesení babyboxů do praxe nevedlo k hlavnímu cíli – tedy ke snížení počtu usmrcených dětí. (Slaný, 2006) Na základě těchto výsledků s babyboxy nesouhlasí.

---

⁸ Dostupný z WWW: <<http://fod.cz>>

V případě babyboxů je část Úmluvy o právech dítěte porušena. Úmluva pojednává o právu dítěte na identitu, o právu znát svůj původ a být v péči svých rodičů. Stát nesmí položit či vystavět takové překážky, které by navždy znemožnily dítěti znát své rodiče. Protože dojde-li k anonymnímu porodu mimo zdravotnické zařízení, je zřejmé, že dítě bude odloženo do babyboxu bez rodného listu, tudíž bez identity. Dítě nemá jméno ani příjmení, nemá k nikomu citovou vazbu, anamnéza je naprosto nulová. Podle názorů odpůrců nelze u dítěte očekávat plnohodnotný psychický ani sociální vývoj. Dá se u něho předpokládat obtížnější proces adopce.

Existence babyboxů může výrazně snižovat odpovědnost rodičů ke svým dětem. Rodině by se mělo spíše pomáhat, aby se o dítě mohla postarat. Nabízet jim i jiné možnosti k řešení ne jenom babybox.

V případě, že bude sice dotyčný dítětem vyrůstajícím v dětském domově, ale původně byl nalezen v babyboxu, pak se své vlastní identity nikdy nedopátrá. Nikdo mu nebude schopen poradit při hledání svých biologických rodičů.⁹ (Schneiberg, 2006; Novotný, 2006; Slaný, 2006, Vaníčková, 2011)

5.5 Pozitivní stránky babyboxů a argumenty zastánců

Cílem babyboxu je vytvoření určité možnosti pro matky, které z jakékoli příčiny nechtějí nebo nemohou buď zajistit rodičovskou péči, nebo se obrátit na příslušné orgány a řešit tak situaci standardním právním řešením.

Výhodou babyboxu je, že poskytne matce možnost anonymity. To může zabránit situacím, kdy matka usmrtí své vlastní dítě. Na jedné straně může babybox znamenat alternativu umělého ukončení těhotenství a na straně druhé alternativu usmrcení novorozence po porodu. Tímto pak babybox přispívá k naplňování článku 6 Listiny základních práv a svobod, ve kterém je stanoveno, že: „*Každý má právo na život. Lidský život je hoden ochrany již před narozením.*“¹⁰

Babyboxy se nacházejí v areálech zdravotnických zařízení, takže jsou zde splněny zdravotní, technické a hygienické podmínky. Určitou roli pro rozhodnutí matky odložit dítě do babyboxu může sehrát jistota, že ihned po nalezení dítěte v babyboxu mu bude poskytnuta

---

⁹ Dostupný z WWW: <<http://statim.cz>>

¹⁰ Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>

zdravotní a sociální péče. Dále jsou díky umístění babyboxů ve zdravotnických zařízeních hrazeny náklady na výživu nalezených dětí z prostředků zdravotního pojištění.

Odložení dítěte do babyboxu není pro matky napomáháním k trestnému činu opuštění dítěte podle § 212 trestního zákona, ani trestným činem zanedbáním povinné výživy podle § 213 trestního zákona. Kdyby chtěla matka spáchat trestný čin, neodkládala by dítě do babyboxu, o němž ví, že po odložení do schránky dítě najdou zdravotničtí pracovníci a o dítě se náležitě postarají.

Je potřeba vyzdvihnout otázku týkající se jedné z hlavních myšlenek Úmluvy o právech dítěte, jako je právo na život. Zastánci babyboxů se neztotožňují s názorem lidí z řad odpůrců, kteří očekávají, že budou babyboxy zneužívány zejména k odkládání dětí matek cizinek, v jejichž státě je zakázáno umělé ukončení těhotenství, anebo matek dětí zdravotně handicapovaných, což znamená finančně vysoce nákladnou péči, jež si stát nemůže dovolit. Z článků 6 a 7 Úmluvy o právech dítěte vychází, že státy (souhlasící s Úmluvou) jsou povinny zabezpečit v nejvyšší možné míře zachování života a rozvoj dítěte. Mají k dětem přistupovat „*bez jakéhokoliv rozlišování podle rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení.*“¹¹Tedy podle zastánců babyboxů mohou tuto možnost samozřejmě využít i cizinky. (Hess, 2006)

---

¹¹ Dostupný z WWW:< <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>

6 Problematika osvojení odložených dětí

6.1 Osvojení dítěte odloženého do babyboxu

Po nalezení dítěte v babyboxu je ošetřující lékař novorozeneckého oddělení povinen tuto skutečnost nahlásit na oddělení sociálně-právní ochrany dětí magistrátu příslušného města. Primář oddělení musí kontaktovat sociální oddělení nemocnice a její sociální pracovníci. Ta jedná a spolupracuje s pracovníci na oddělení sociálně-právní ochrany dětí o umístění dítěte do kojeneckého ústavu nebo do FOD. Na matriku příslušného města se posílá zpráva o nalezení dítěte.

Zpráva obsahuje údaje o ošetřujícím pediatrovi, datum a hodinu nález, pohlaví, míru a hmotnost dítěte, pravděpodobné datum narození podle odhadnutého stáří novorozence, popřípadě údaje o předmětech a dokumentech nalezených spolu s dítětem. To by mohlo pomoci identifikovat matku odloženého dítěte a třeba i dítě. Oddělení sociálně-právní ochrany dětí musí do 24 hodin po nahlášení odsouhlasit, že může být dítě předáno do ústavní péče. Toto prohlášení je předáno sociální pracovníci nemocnice, která zprávou informuje ošetřujícího lékaře. Ten na základě stávajícího zdravotního stavu dítěte rozhodne o ukončení jeho hospitalizace.

Pokud identita dítěte není zjištěna, zajistí po jeho propuštění ošetřující lékař (spolu se sociální pracovníci) převoz dítěte do příslušného zařízení. Matrika přidělí dítěti rodné číslo a vystaví rodný list na jméno „nejmenovaný/nejmenovaná“. O tom, jak se bude dítě jmenovat, rozhodne následně soud. A teprve po soudním rozhodnutí se vydá dítěti druhý rodný list na jeho nové jméno. Dítě je umístěno ve zdravotnickém zařízení a podá se návrh na vystavení předběžného opatření podle zákona č. 99/1963 Sb., k umístění dítěte do ústavního zařízení pro děti a poté je podán návrh na převzetí do náhradní rodinné péče. Veškeré úkony týkající se zachování zájmu neznámého dítěte koná určený pracovník oddělení sociálně-právní péče pro děti, je pro určitou dobu dítěti opatrovníkem a má právo rozhodovat o veškerých záležitostech.

Pokud je identita dítěte zjištěna, známe i identitu jeho rodičů. Ti jsou nadále jeho zákonnými zástupci, ačkoliv ho odložili. Úkolem sociálně-právního oddělení ochrany dětí je pokusit se vyhledat rodiče a snažit se s nimi vzniklou skutečnost vyřešit. Nabízí jim

navrácení dítěte do rodiny, dbá na to, aby je přiměla k přemýšlení nad situací, ptá se jich, zda si vše řádně promysleli, a případně jim nabízí další možná řešení.¹²(Marešová, 2009)

6.2 Osvojení dítěte narozeného utajeně

V případě porodu s utajenou identitou matky je dítěti právně matkou žena, jež dítě porodila, přestože své těhotenství celých devět měsíců skrývala a v porodnici porodila utajeně. A to až do okamžiku, kdy bude dítě nezrušitelně osvojeno. (§ 50 Zákona o rodině) To může být tehdy, až je dítě právně volné, k čemuž je za potřeby souhlasu matky.

- Může se jednat o naprostý nezájem o dítě – nezájem trvajícím po dobu nejméně dvou měsíců po narození dítěte, kdy žena/rodiče neprojeví o dítě žádný zájem, ačkoliv jim v projevení zájmu nebránila závažná překážka, je signálem k předání dítěte do osvojení. Odbor sociálně-právní ochrany dětí a mládeže kontaktuje soud a informuje ho o naprostém nezájmu matky o dítě. Soud vydá rozhodnutí k osvojení.
- Nebo může dát žena souhlas s osvojením. Je-li matka pevně rozhodnutá vzdát se dítěte, může po uplynutí šestinedělí (6 týdnů po porodu) podat souhlas s osvojením. Matka je utajena. Na odboru sociální péče znají pouze dítě. Nelze tedy předpokládat, že matka podá souhlas s osvojením, pokud si přeje zůstat stále utajena. Na základě údajů, které jsou známy matrice, může být žena předvolána k soudu. Tam podá souhlas s osvojením. Pokud se k soudu nedostaví, znamená to naprostý nezájem o dítě (viz výše). Rozhodnutím soudu se dítě stává právně volné a může se přistoupit k osvojení.¹³

Odbor sociálně-právní ochrany dětí a mládeže se snaží zajistit dítěti náhradní rodinnou péči co nejdříve po propuštění z porodnice. Protože je mnoho žadatelů o osvojení, kteří jsou již sociální péčí prověřeni, netrvá předání moc dlouho (např. 2 – 3 dny je dítě v kojeneckém ústavu). Poté, co je dítě soudem určeno za právně volné (nejdříve 2 měsíce po porodu), přechází k rozhodnutí o osvojení.

---

¹² Dostupný z WWW:<<http://www.mpsv.cz/files/clanky/2583/160306b.pdf>>

¹³ Pozn.: Oproti porodu k adopci, je tomu jinak. Tam může dát žena předběžný souhlas s osvojením již před porodem. V případě utajeného porodu by tento souhlas nemohl být platný, protože žena je utajena.

6.3 Osvojení zrušitelné a nezrušitelné

Právní řád České republiky rozlišuje dva typy osvojení – zrušitelné a nezrušitelné. Pro oba platí stejné podmínky, ale existují mezi nimi i jisté rozdíly.

6.3.1 Osvojení zrušitelné

Dítě bez ohledu na věk může být takto osvojeno po uplynutí předadopční péče trvající 3 měsíce. V případě utajených porodů předadopční péče neprobíhá 3 měsíce ale pouze 2 (viz výše). Po dobu tohoto osvojení má dítě v rodném listě záznam o původních rodičích, stejný záznam je i na matrice. V případě utajených porodů se do rodného listu zapisují údaje o nových rodičích. Mění se v souvislosti s tím i rodné číslo dítěte (respektive číslo za lomítkem), tím vzniká jeho nová identita. Jak vyplývá z názvu, toto osvojení lze zrušit. Ovšem jen ze závažných důvodů, kdy osvojitel (příp. zletilý osvojenec) podá návrh na zrušení. V tomto případě se obnovuje právní vztah mezi osvojencem a jeho původní rodinou. V případě osvojení dítěte z utajeného porodu, by bylo umístěno do ústavní péče. (Sisrová, 2012)

6.3.2 Osvojení nezrušitelné

K žádosti o nezrušitelné osvojení lze přistoupit pouze, je-li dítě starší jednoho roku. Čili u novorozenců ať už narozených utajeně nebo ne, dochází nejprve k osvojení zrušitelnému a po dovršení jednoho roku věku dítěte se přechází do osvojení nezrušitelného. (zákon č. 94/1963 Sb.)

Tento typ osvojení již nelze zrušit. V matrice a rodném listě dítěte jsou zapsány údaje o nových, stávajících rodičích, příp. o rodiči (pokud dítě osvojí osamělá osoba). Záznam o původních rodičích v matrice zůstává v poznámce (výjimkou jsou utajené porody a babyboxy). Zletilý osvojenec má právo nahlédnout do matriky. Díky tomu pak může vyhledat své biologické rodiče. V případě utajených porodů se v souvislosti se změnou osvojení na zrušitelné opět mění rodné číslo dítěte (respektive číslo za lomítkem). (Sisrová, 2012; zákon č. 94/1963 Sb.)

II VÝZKUMNÁ ČÁST

7 Výzkumné otázky

- 1) Vědí ženy o možnosti porodu s utajenou identitou matky?
- 2) Jsou ženy s vyšším vzděláním více seznámeny s problematikou utajeného porodu než ženy s nižším vzděláním?
- 3) Jsou respondentky se zdravotnickým vzděláním více informovány o problematice utajených porodů než ženy laické veřejnosti?
- 4) Preferují respondentky utajený porod před jinými alternativami řešení nechtěného těhotenství?

8 Metodika výzkumu

Práce je teoreticko-průzkumná/výzkumná. Pro výzkumnou část práce jsem zvolila dvě metody výzkumu.

První metodou byl polostandardizovaný rozhovor. Jeden byl proveden s paní JUDr. Marií Vodičkovou, předsedkyní FOD, druhý s paní Stanislavou Sisrovou, sociální pracovnící působící v agendě náhradní rodinné péče na Odboru sociálně-právní ochrany dětí a mládeže v Pardubicích. To vedlo k získání zajímavých a přínosných informací, které byly využity v teoretické práci, a zároveň pomohly k vytvoření dotazníku.

Dotazník se stal druhou výzkumnou metodou. Byl koncipován jako řízený rozhovor. Na dotazy, které jsou na rozdíl od rozhovoru psané, byly vyžadovány písemné odpovědi.

Výzkum pomocí rozdávání vytvořeného dotazníku probíhal v průběhu měsíců listopad a prosinec roku 2011. Z rozdaných 140 dotazníků se navrátilo 127 dotazníků. Z navracených dotazníků byly 3 pro neúplnost vyjmuty v průběhu šetření, ostatních 124 bylo k výzkumu použito. Dotazník byl určen pro ženy všech věkových kategorií. Výzkum byl proveden ve třech gynekologických ambulancích a v jedné třídě gymnázia (dívky od 17 do 19 let).

Dotazník obsahuje 20 otázek. V dotazníku je použito více typů otázek. Otázky uzavřené – dichotomické (otázky č. 12, 13, 14), výběrové – polytomické (otázky č. 1, 3, 4, 10, 11, 15 –19); otevřené (otázky č. 2, 20); polouzavřené (otázky č. 6, 7, 8, 9); i filtrační (otázka č. 5).

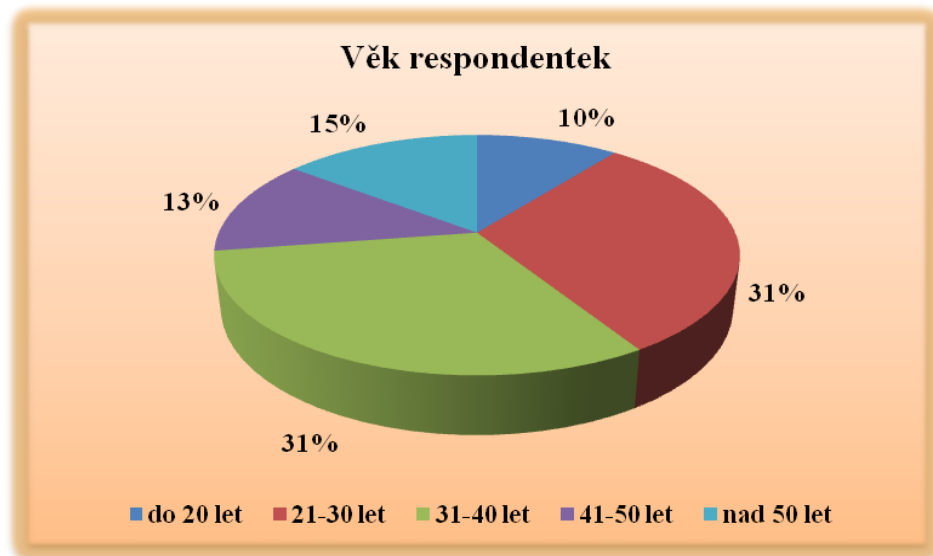
Data byla zpracována pomocí programu Microsoft Office Excel 2007, kde jsem využila funkce absolutní a relativní četnost, suma. V tomto programu byly vypracovány jednotlivé grafy.

9 Prezentace výsledků

Otázka č. 1

Jaký je Váš věk?

- a) do 20 let
- b) 21 – 30 let
- c) 31 – 40 let
- d) 41 – 50 let
- e) nad 50 let

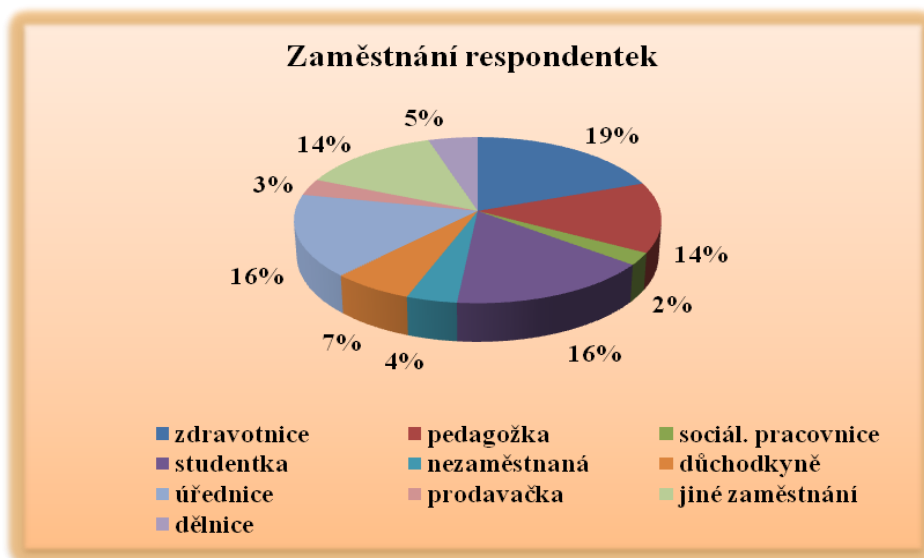
Obr. 1 Graf věkového rozvrstvení respondentek

Dotazník vyplňovaly ženy ze všech věkových kategorií. Nejvíce respondentek čili 39 žen (31%) patří do kategorie 31 – 40 let. Respondentek ve věku 21 – 30 let odpovídalo 38 (31%). Do věkové skupiny 41 – 50 let se řadí 16 (13%) respondentek. Nejstarších respondentek je 18 (15%), nejmladších respondentek odpovědělo 13 (10%). (viz Obr. 1)

Otázka č. 2

Jaké je Vaše zaměstnání?

Obr. 2 Graf zaměstnání respondentek

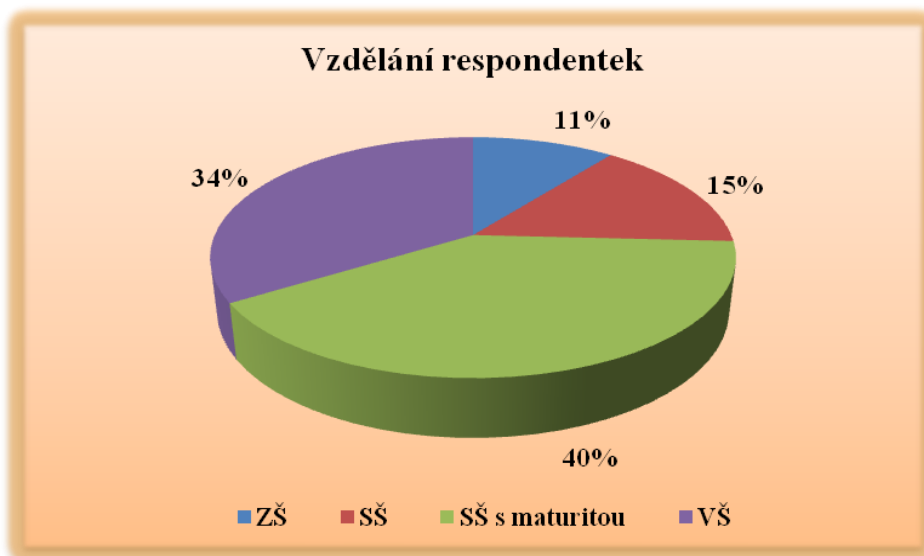
Cílem druhé otázky bylo rozdělit respondentky podle zaměstnání. Jednotlivé odpovědi byly rozřazeny do deseti kategorií. Nejpočetnější kategorií je zdravotnictví 24 (19%). Studentek odpovídalo 20 (16%). V administrativě pracuje 20 (16%) respondentek. Ve školství je zaměstnáno 17 (14%) respondentek, do kategorie jiné (např.: OSVČ, MD) se řadí 17 (14%) respondentek. Odpovídaly i důchodkyně 8 (7%), dělnice 6 (5%), prodavačky 4 (3%) a sociální pracovnice 3 (2%). Odpovědělo i 5 (4%) nezaměstnaných žen. (viz Obr. 2)

Tato otázka byla položena se záměrem výzkumné otázky č. 3, která řeší otázku informovanosti žen s ohledem na jejich odborné zaměření.

Otázka č. 3

Jaké je Vaše nejvyšší ukončené vzdělání?

- a) základní
- b) středoškolské
- c) středoškolské s maturitou
- d) vysokoškolské

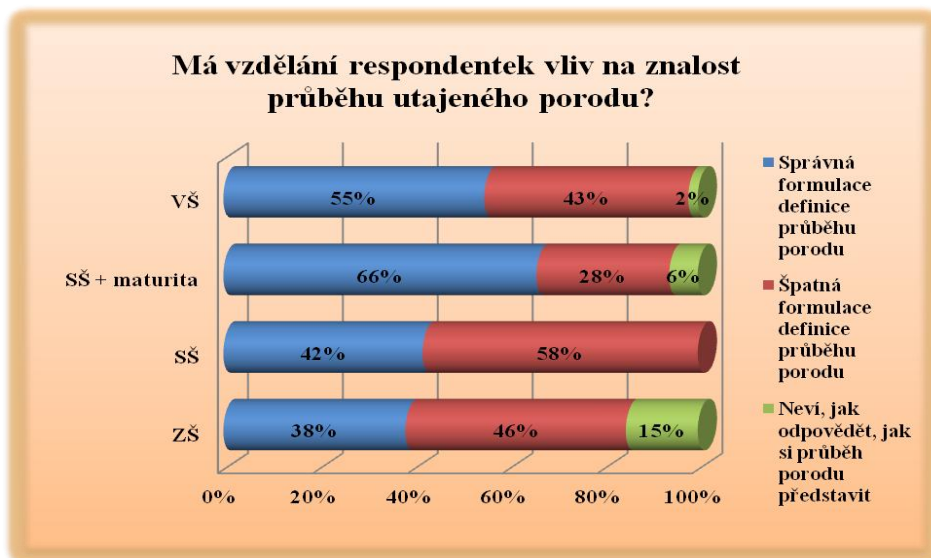

Obr. 3 Graf rozložení nejvyššího ukončeného vzdělání respondentek

Z Obr. 3 vyplývá, že nejvíce respondentek 50 (40%) dosáhlo středoškolského vzdělání ukončené maturitou. Vysokoškolský titul vlastní 42 (34%) respondentek. Střední školu bez maturity absolvovalo 19 (15%) odpovídajících žen. Vzdělání základní má 13 (11%) respondentek. (viz Obr. 3)

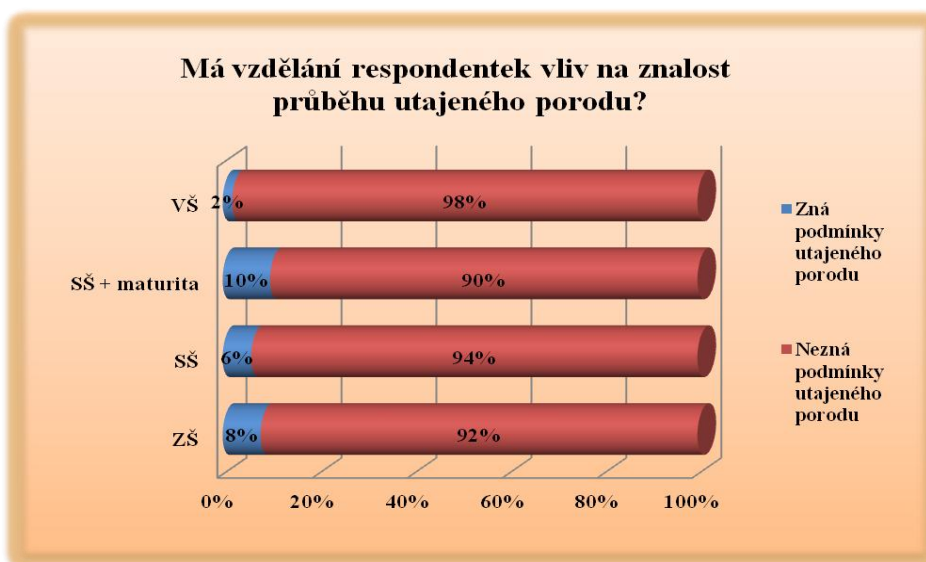
Tato otázka měla za cíl rozřadit ženy dle věku. Aby následně mohlo být zjištěno, zda úroveň vzdělání respondentek ovlivní jejich znalosti o možnosti zejména porodu s utajenou identitou matky.

Za účelem lepšího zpracování výzkumné otázky č. 2 byly vypracovány následující dva grafy, které jsou více popsány v diskuzi.

Obr. 3.1 Graf souvislostí vzdělání respondentek se znalostí průběhu porodu

Graf na Obr. 3.1 se soustředí na porovnání znalostí o průběhu porodu s utajenou identitou matky se vzděláním žen. Nejvíce správných odpovědí (66%) volily ženy, které absolvovaly střední školu s maturitou. Nejméně pak ženy se základním vzděláním. (viz Obr. 3.1)

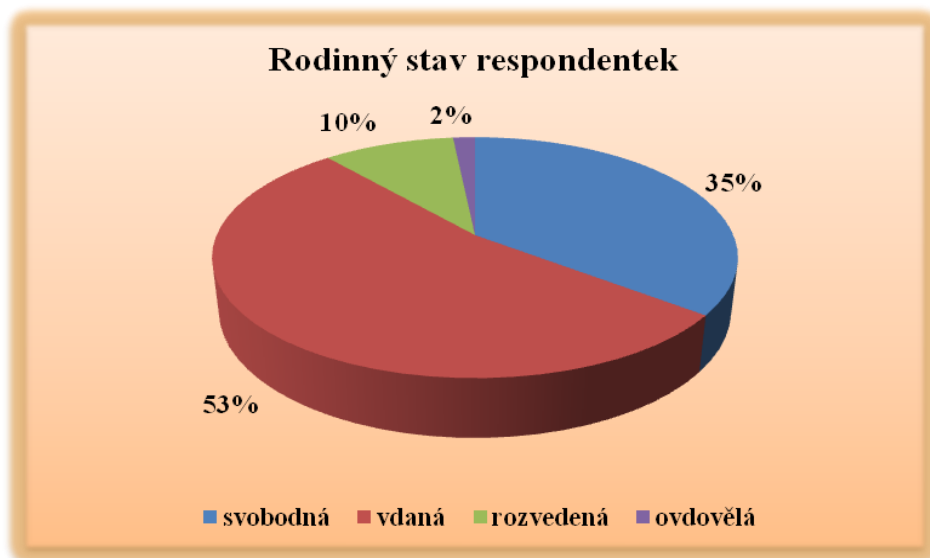
Obr. 3.2 Graf souvislostí vzdělání respondentek se znalostmi podmínek utajeného porodu

Graf ukazuje porovnání vzdělání žen se znalostmi podmínek pro porod s utajenou identitou matky. Vliv vzdělání je zanedbatelný, u žádného typu se znalosti výrazně neliší. Nejlépe odpovídaly ženy s maturitou, nejhůře ženy vysokoškolsky vzdělané. (viz Obr. 3.2)

Otázka č. 4

Jaký je Váš rodinný stav?

- a) svobodná
- b) vdaná
- c) rozvedená
- d) ovdovělá

Obr. 4 Graf ukazující rodinný stav respondentek

Z grafu na Obr. 4 vyplývá, že nadpoloviční většina odpovídajících žen je vdaná. Těchto žen je 66 (53%) ze všech respondentek. Do druhé velké skupiny respondentek, které tvoří 44 (35%) žen, patří ženy svobodné. Odpovídaly i ženy rozvedené. Těch je 12 (10%). Poslední dvě procenta respondentek reprezentují dvě ženy, které jsou již vdovami. (viz Obr. 4)

Otázka č. 5

Jste v současné době těhotná?

- a) ano
- b) ne

Pokud jste odpověděla ANO, jedná se o plánované těhotenství?

- a) ano
- b) ne

Pokud jste odpověděla NE, máte již vlastní děti?

- a) ano
- b) ne

Tab. 1 Tabulka rozděluje ženy na 2 skupiny podle gravidity

Gravidní			Negravidní		
plánovaně	neplánovaně	celkem	má děti	nemá děti	celkem
23	3	26	56	42	98

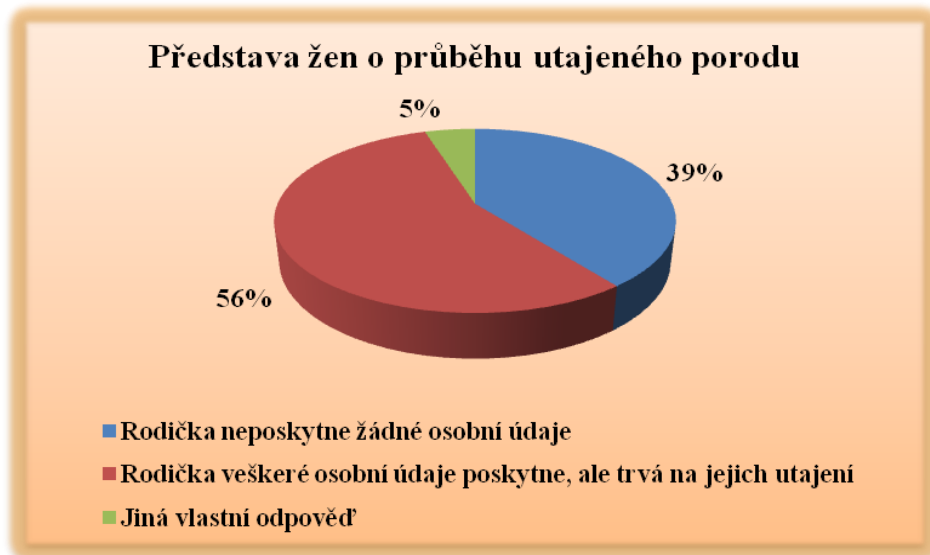
Na tuto otázku odpovědělo 98 žen negravidních, z toho 56 (45%) žen má již děti a 42 (34%) žen děti nemá. Toho času těhotných žen odpovídalo celkem 26, z nichž 23 (19%) je těhotných plánovaně, 3 (2%) neplánovaně. Cílem této otázky bylo zjistit, zda v názorovosti na tuto problematiku ovlivní ženu skutečnost, že má nebo naopak nemá své vlastní děti. U žen těhotných pak, jestli bude názor ženy ovlivněn tím, zda bylo těhotenství plánované či neplánované. (viz Tab. 1)

V rámci šetření bylo vyhodnocováno, zda momentální stav ženy (plánovaně/neplánovaně těhotná, matka s dětmi/bezdětná) ovlivní rozhodnutí k řešení situace. Bylo zjištěno, že ani jeden z těchto faktorů nemá vliv na názor žen ve volbě nejvhodnějšího řešení nechtěného těhotenství. I s ohledem na momentální rodinný stav ženy byla nejčastěji volena možnost porodu k adopci. (více viz grafy v příloze na CD)

Otázka č. 6

Téma mé bakalářské práce se týká porodů anonymních správně řečeno utajených. Co si pod tímto termínem představíte?

- a) Rodička neposkytne žádné osobní údaje.
- b) Rodička veškeré osobní údaje poskytne, ale trvá na jejich utajení.
- c) Jiné.....

Obr. 6 Graf o představách žen o utajeném porodu

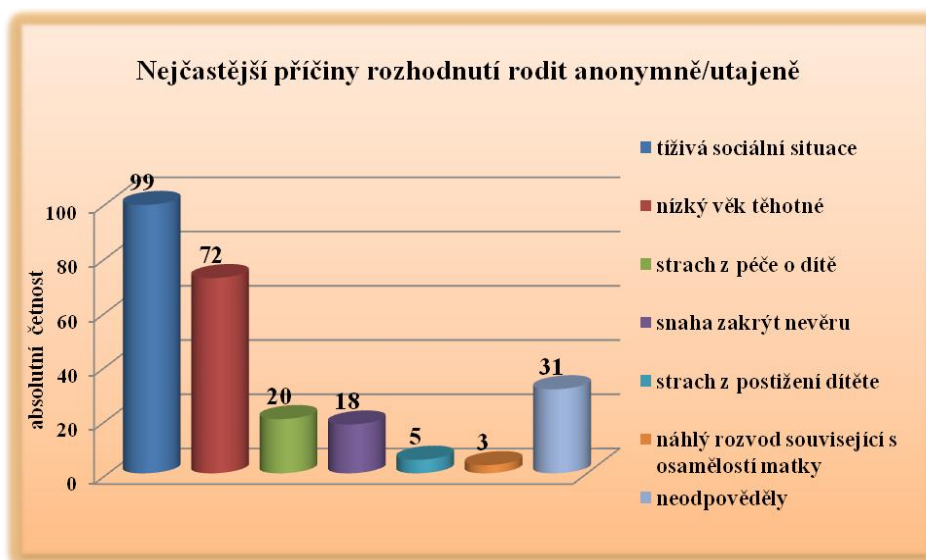
Graf na Obr. 6 znázorňuje, co si ženy představí pod pojmem utajený porod. Ukázalo se, že 69 (56%) z nich má alespoň malou představu o tom, jak utajený porod probíhá. Ovšem 49 (39%) respondentek se domnívá, že při utajeném porodu je žena v naprosté anonymitě. Vlastní odpověď zvolilo 6 (5%) žen. Ty psaly, že se s touto problematikou nikdy nesetkaly. (viz Obr. 6)

Otázka č. 7

*Jaká je dle Vašeho názoru nejčastější příčina rozhodnutí ženy porodit anonymně/utajeně?
Můžete zvolit 2 odpovědi.*

- a) tíživá sociální situace
- b) strach z péče o dítě
- c) snaha zakrýt nevěru
- d) náhlý rozvod související s osamělostí matky
- e) strach z postižení dítěte
- f) nízký věk těhotné

Napadá Vás nějaká další možná příčina? Jaká?.....

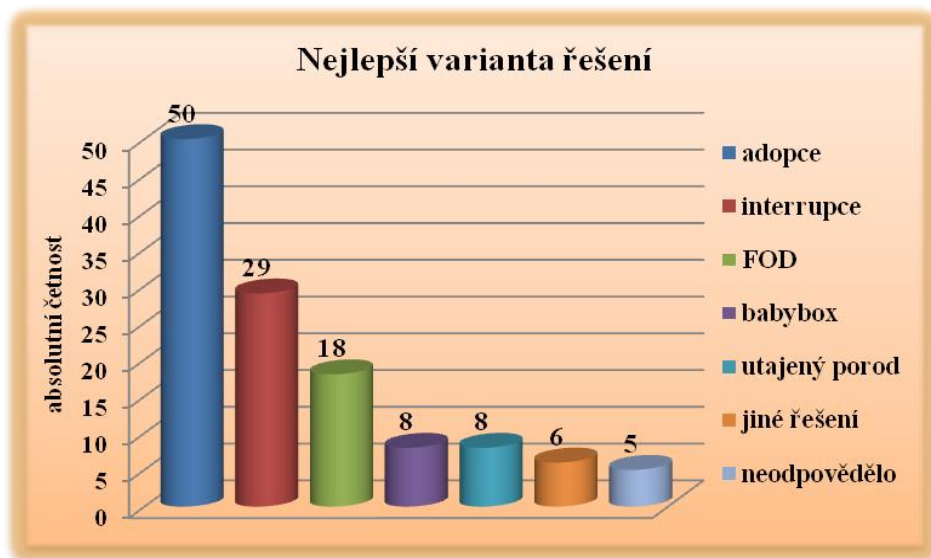
Obr. 7 Graf nejčastějších příčin rozhodnutí rodit utajeně podle respondentek

Na tuto otázku mohly ženy zvolit dvě možné odpovědi. Z grafu celkem jasně vyplývají dvě nejčastější odpovědi. Nejčastěji volenou odpovědí byla tíživá finanční situace 99 (40%). Druhou nejčastější příčinou se stal nízký věk těhotné 72 (29%). Strach z péče o dítě byl další nejčastější příčinou 20 (8%). Tyto dvě nejčastěji volené odpovědi jsou podle žen předpokládané nejčastější příčiny vedoucí k utajení porodu. Méně často byla za příčinu volena snaha zakrýt nevěru 18 (7%). Nejméně byla příčina zavdávana strachu z postižení dítěte. Tu zvolilo 5 (2%) žen a náhlý rozvod související s osamělostí matky uvedly 3 (1%). Ve 31 případech došlo k neúplné odpovědi, kdy ženy zvolily pouze jednu odpověď. (viz Obr. 7)

Otázka č. 8

Utajený porod není jediným východiskem z dané situace. O jaké variantě řešení byste uvažovala Vy? Co by podle Vás bylo nejlepším řešením?

- a) Přemýšlela bych o umělém ukončení těhotenství
- b) Přemýšlela bych o anonymním porodu
- c) Přemýšlela bych o předání dítěte k adopci ihned po porodu
- d) Přemýšlela bych o odložení do babyboxu
- e) Přemýšlela bych o spolupráci s FOD (vím, že se věnují ženám, jež tajně porodily)
- f) Napadá mě jiné řešení.....

Obr. 8 Graf variant řešení nechtěného těhotenství

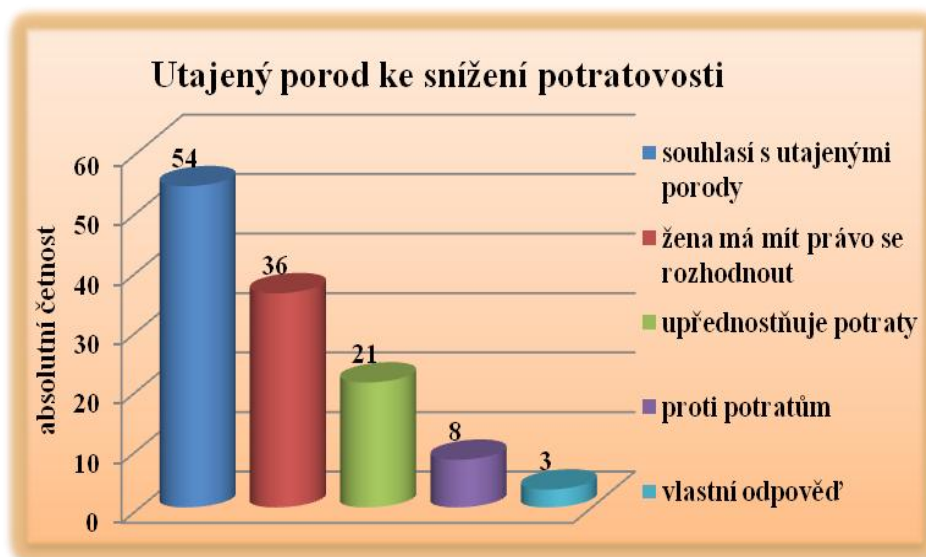
Graf na obrázku 8 ukazuje, jak by ženy vyplňující dotazník řešily nechtěné těhotenství. Nejlepší variantou řešení se zdá být adopce ihned po porodu. Tuto možnost zvolilo 50 (40%) odpovídajících žen. Interrupcí by situaci řešilo 29 (23%) žen a 18 (15%) žen by volilo spolupráci s FOD. Možnost utajeného porodu byla shodně s možností využití babyboxu volena minimálně. Obě tyto možnosti si zvolilo 8 (7%) žen. Jen 6 (5%) žen by se snažilo situaci řešit jiným způsobem, ve všech případech bylo řešení vázáno na pomoc rodiny. Neodpovědělo 5 (4%) žen. (viz Obr. 8)

Otázka č. 9

Hlavním cílem vydání Zákona o utajených porodech byla snaha o snížení počtu interrupcí – potratů. Část vlády chtěla potraty dokonce zrušit a zavést jenom utajené porody. Myslíte si, že takovouto možnost využijí ženy spíše než potrat?

- Podle mého názoru má žena právo na svobodu rozhodování. Nikdo ji nemůže zakázat potrat a donutit porodit utajeně.
- Myslím, že když si žena těhotenství nepřeje, je pro ni lepší jít na potrat, než těhotenství i porod utajit.
- Myšlenka utajených porodů se mi líbí, žena může zjistit těhotenství v době, kdy už potrat není z lékařského hlediska možný, a díky této možnosti, je jí umožněno dítě donosit a porodit. Přestože se o dítě z jistých důvodů nemůže starat, dala mu šanci žít.
- Souhlasím s utajenými porody, potraty bych též klidně zakázala.
- Máte-li jiný názor, napište ho:.....

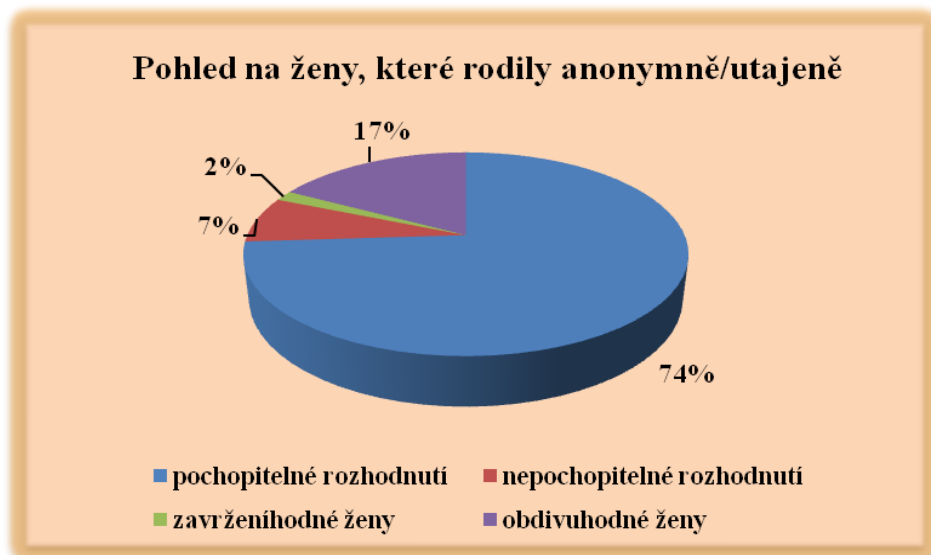
Obr. 9 Graf názorovosti žen na utajené porody versus potraty

Nejvíce žen 54 (44%) odpovědělo možností c). Těmto ženám se myšlenka utajených porodů líbí a berou ho jako alternativu řešení při pozdním zjištění těhotenství. Další nejčastěji volenou odpovědí 36 (30%) respondentek byla odpověď a) Žena by měla mít právo se rozhodnout, nikdo by ji tedy neměl zakázat potrat a donutit porodit utajeně. Odpověď b) Lépe jít na potrat než těhotenství i porod tajit byla volena méně často 21 (17%). Potraty by zakázalo 8 (7%) respondentek. A pouze 3 (2%) ženy vyjádřily vlastní názor, kde všechny uvedly, že záleží na okolnostech situace. (viz Obr. 9) Z grafu tedy můžeme vyčíst, že většinou žen je preferovanější potrat před utajovaným těhotenstvím a porodem.

Otázka č. 10

Jak pohlížíte na dotyčné ženy, které porodily anonymně/utajeně?

- a) Jejich rozhodnutí chápu, může se v životě naskytnout situace, kdy je to pochopitelné.
- b) Jejich rozhodnutí nechápu, nesvěřila bych péči o své dítě někomu jinému.
- c) Jsou zavrženíhodné, rodič vždy odpovídá za své dítě.
- d) Jsou obdivuhodné, neboť jejich rozhodnutí nemohlo být snadné.

Obr. 10 Graf ukazující náhled žen na ty, které porodily tajně

Ačkoliv z šetření předchozí otázky vyplývá, že ženy utajený porod nepreferují, z grafu na Obr. 10 můžeme vyčíst, že převážná většina odpovídajících 91 (74%) by rozhodnutí žen, jež podstoupily tento krok, dokázaly pochopit. Dalších 21 (17%) respondentek, odpovědělo, že jsou takovéto ženy za své rozhodnutí obdivuhodné. Pro 9 (7%) respondentek je rozhodnutí těchto žen nepochopitelným. Ženy, které porodily utajeně, jsou pro 2 (2%) respondentky zavrženíhodné (viz Obr. 10).

Otázka č. 11

Znáte nějakou ženu z Vašeho okolí, která porodila tajně v porodnici?

- a) Ano.
- b) Osobně ne, ale když jsem rodila, setkala jsem s dotyčnou v porodnici.
- c) Ne, nevím o nikom, kdo by těhotenství i porod utajil.

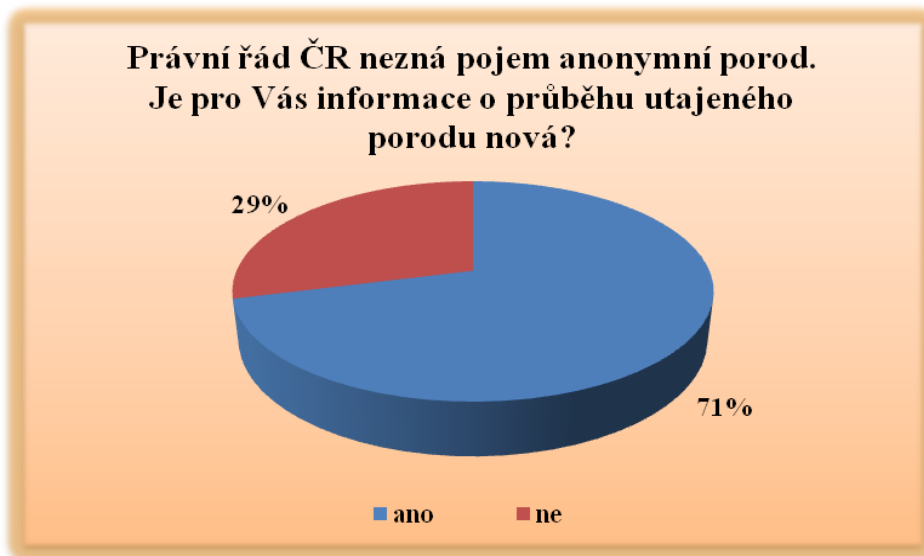
Obr. 11 Graf o známosti ženy, která porodila tajně

Z grafu na Obr. 11 je patrné, že téměř naprostá většina žen 115 (93%) nezná, ani se nesečkala se ženou, jež by tajně porodila v porodnici. V případě 8 (6%) respondentek byla zvolena odpověď a) tedy, že zná ženu, která se ocitla v této situaci. Zbývající 1 (1%) žena, zvolila odpověď b) protože se s tímto případem náhodně setkala v porodnici. (viz Obr. 11)

Otázka č. 12

Právní řád České republiky nezná termín anonymní porod. Utajené porody jsou označovány jako porody s utajenou identitou matky. Ta poskytne veškeré své osobní údaje ošetřujícímu personálu, který je vázán naprostou mlčenlivostí. Po ukončení hospitalizace jsou veškeré údaje o matce zapečetěny. Je pro Vás tato informace nová?

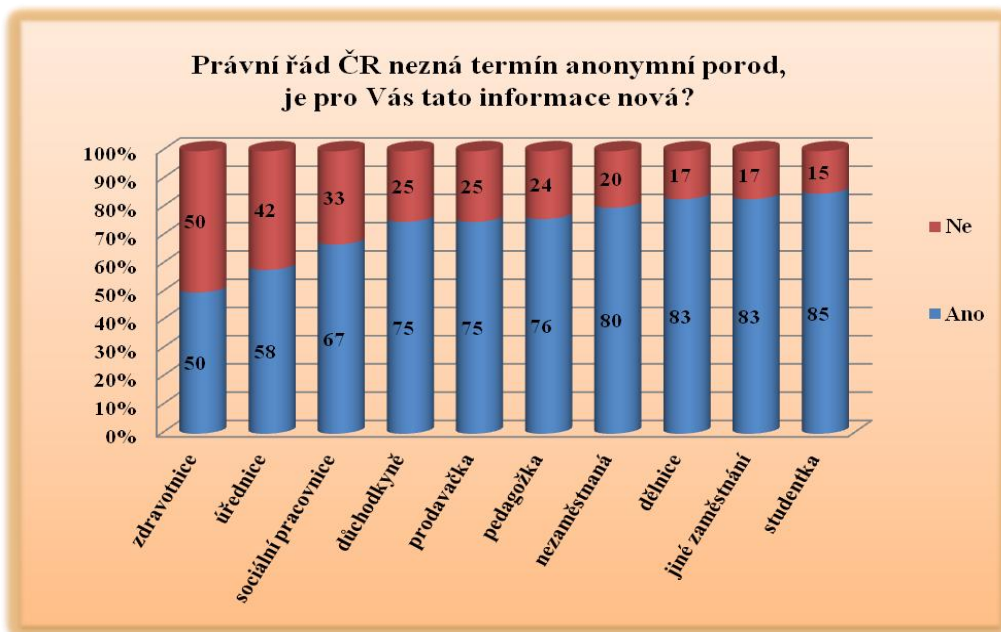
- a) ano
- b) ne

Obr. 12 Graf znalostí žen o průběhu utajeného porodu

Nízká informovanost žen ohledně porodů s utajenou identitou matky je patrná z výše uvedeného grafu. Pro 88 (71%) respondentek, je informace o zákonem předepsaném průběhu utajeného porodu nová, v dotazníku o ní slyšely poprvé. Zbýlých 34 (29%) žen tuto informaci již zná. (viz Obr. 12).

Následující graf byl vypracován pro snadnější vyhodnocení výzkumné otázky č. 3, jejímž cílem je zjistit, zda ženy se zdravotnickým zaměřením jsou o utajeném porodu informovány více než ženy s ostatním zaměřením, byl vypracován graf patrný na Obr. 12.1.

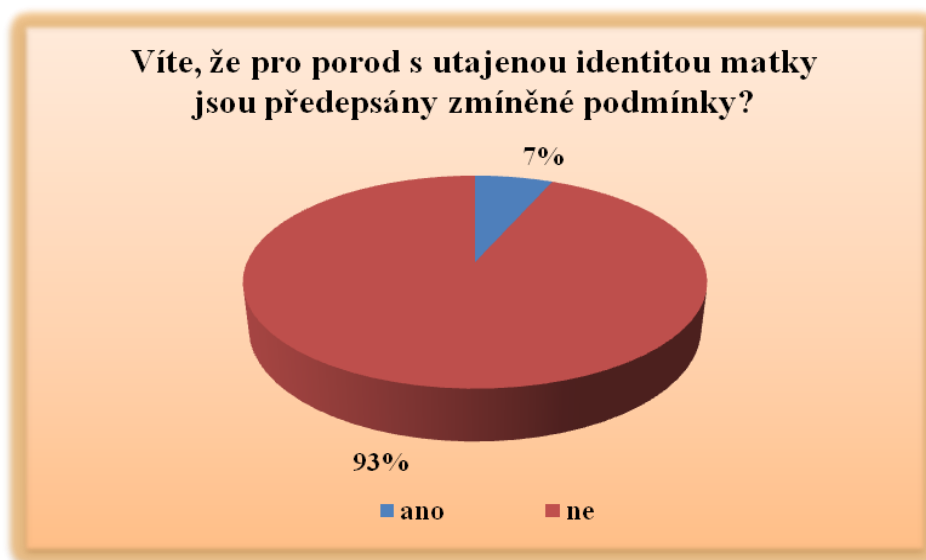
Obr. 12.1 Graf souvislostí zaměstnání žen se znalostí zákona o utajených porodech

Graf na Obr. 12.1 se soustředí na porovnání souvislostí mezi zaměstnáním žen a informovaností o problematice utajeného porodu. Graf ukazuje, že ženy se zdravotnickým zaměřením jsou oproti ostatním ženám lépe informovány o této problematice. Nicméně úspěšnost správných odpovědí u žen zdravotnic byla 50%.

Otázka č. 13

Víte, že pro porod s utajenou identitou matky musí být žena svobodná (alespoň 300 dní od rozvodu) a mít trvalé bydliště na území České republiky?

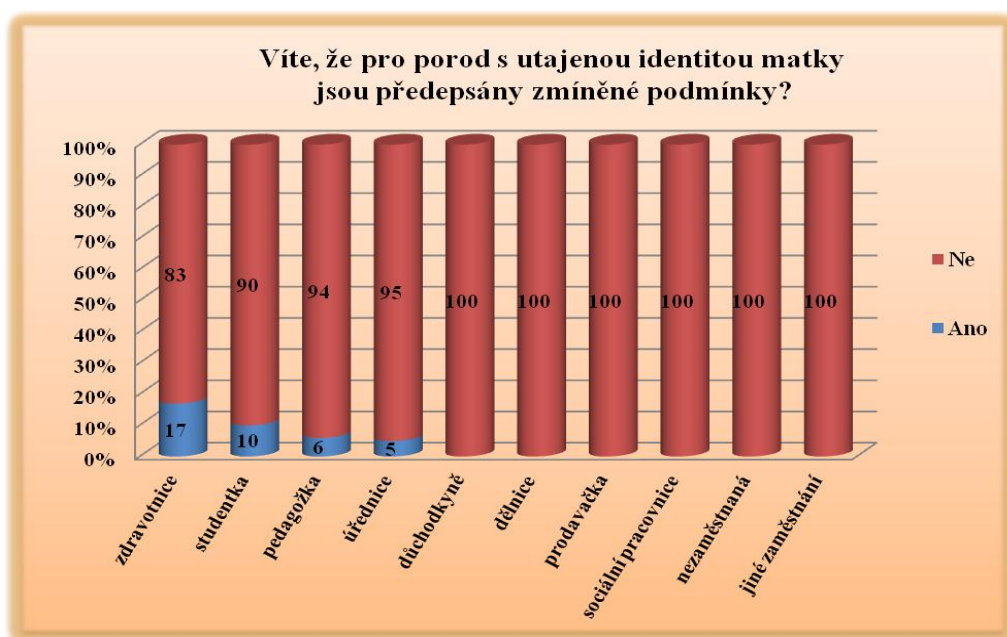
- a) ano
- b) ne

Obr. 13 Graf informovanosti žen o podmínkách pro utajený porod

Graf na Obr. 13 přesvědčuje o nízké informovanosti žen o podmínkách utajeného porodu. Pouhých 8 (7%) respondentek odpovědělo ano. To znamená, vědí o tom, že k utajenému porodu je nutné splnit jisté podmínky. Celých 115 (93%) respondentek tedy doposud vůbec nevědělo o podmínkách utajeného porodu.

Graf na Obr. 13.1 byl vytvořen za účelem lepšího vyhodnocení výzkumné otázky č. 3.

Obr. 13.1 Graf souvislostí zaměstnání žen se znalostmi utajeného porodu

Z tohoto grafu je patrné, že ani zdravotnické zaměření výrazně neovlivní znalost průběhu a podmínek porodu s utajenou identitou matky. (viz 13.1)

Otázka č. 14

Je podle Vašeho názoru správné, že se právo na utajený porod vztahuje pouze na ženy splňující dané podmínky (viz otázka č. 13)?

a) ano

b) ne

Svou odpověď, ať kladnou nebo zápornou, prosím, odůvodněte.

.....

Obr. 14 Graf Jaký je váš názor na podmínky pro utajený porod

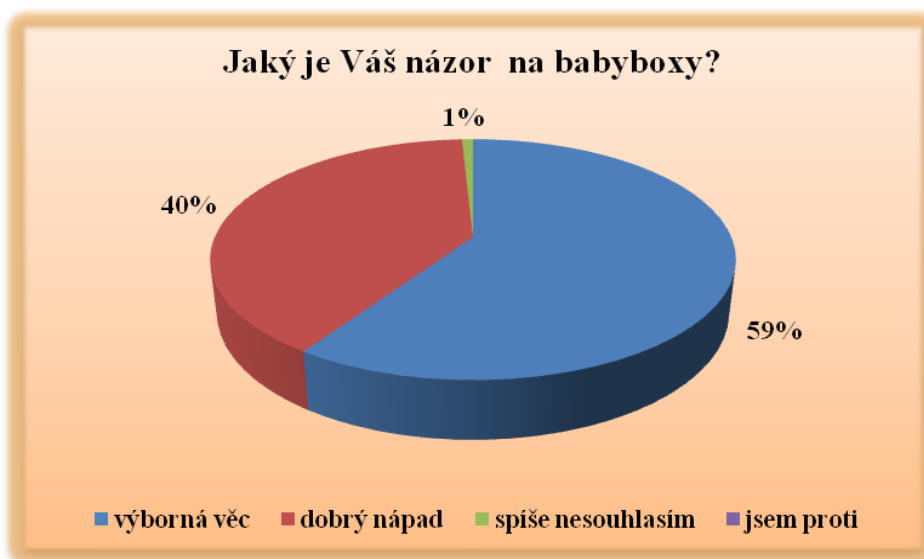
Graf na Obr. 14 znázorňuje názory žen na podmínky utajeného porodu. Je patrné, že většina respondentek s podmínkami nesouhlasí. Nadpoloviční většina respondentek 66% (82) žen se domnívá, že právo na utajený porod by měly mít všechny ženy bez rozdílu. Naopak 33 (27%) žen s podmínkami souhlasí a domnívá se, že jsou tak správné. Neodpovědělo 9 (7%) respondentek. Ačkoliv měly ženy své odpovědi zdůvodňovat, splnila tento úkol pouze zanedbatelná skupina respondentek.

Otázka č. 15

V současné době je v České republice 49 babyboxů, což je velká nabídka pomoci matkám odložit dítě, zejména těm, které těhotenství tajily a porodily samy doma. Jaký je Váš názor na schránky pro odkládání dětí?

- a) Jistě výborná věc. S babyboxy souhlasím. Matka má jistotu, že dítě najde specializovaný odborník a poskytne mu veškerou potřebnou péči.
- b) Jistě dobrý nápad, jak zamezit „odkládání“ dětí např. do popelnic.
- c) S babyboxy moc nesouhlasím.
Napište důvod.....
- d) Jsem zásadně proti babyboxům.

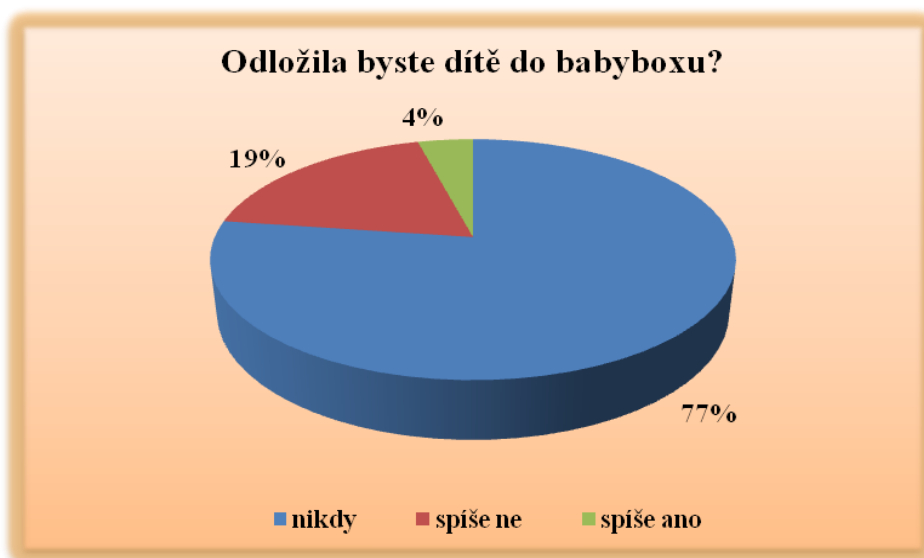
Obr. 15 Graf názorů žen na babyboxy

Graf na Obr. 15 ukazuje, jak nahlíží ženy na možnost babyboxů. Je to jedna z možných variant řešení nechtěného těhotenství a související s odložením dítěte. Z grafu vyplývá, že 73 (59%) respondentek považuje babybox za výbornou věc. Jako dobrý nápad hodnotí babyboxy 49 (40%) žen. Pouze 1 (1%) respondentka s nimi spíše nesouhlasí. Žádná z respondentek však není zásadně proti babyboxům.

Otázka č. 16

Dokážete si představit, že byste někdy v životě takový krok podnikla? Porodila doma a odložila dítě do babyboxu?

- a) Ne, nikdy bych to nepodstoupila.
- b) Spíše ne, jen pokud by nebylo jiné řešení.
- c) Ano, myslím, že pokud bych neměla jinou možnost, tak určitě.

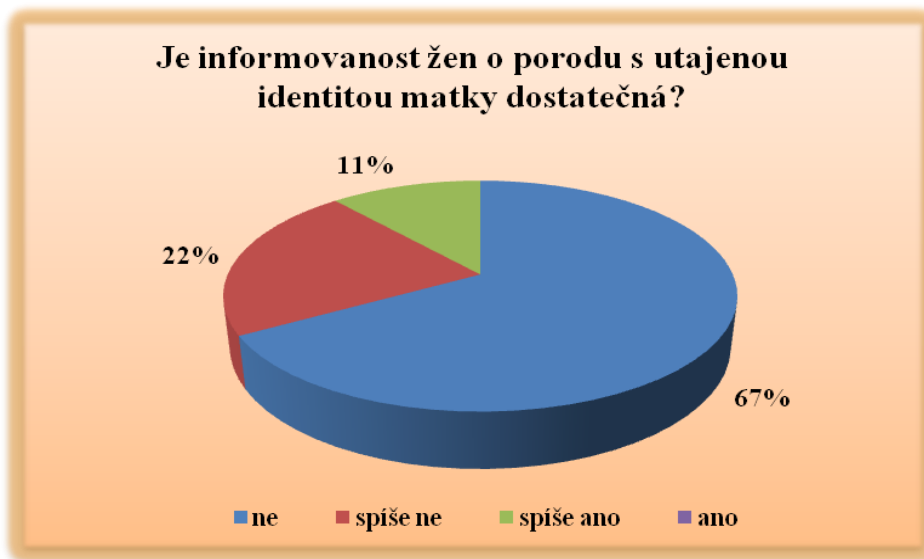
Obr. 16 Graf odložila byste vy sama dítě do babyboxu?

Jistě je tato otázka velmi složitá a je těžké se rozhodnout, pokud žena tuto situaci neprožívá, nicméně z grafu na Obr. 16 vyplývá, že 95 (77%) respondentek by nikdy nevyužilo babybox pro odložení vlastního dítěte. Druhá část respondentek – přesně 23 (19%) žen udává, že by dítě do babyboxu odložily maximálně v případě nouzové situace, nejspíše by ho však neodložily do babyboxu, ale řešily situaci jinak. O odložení dítěte do babyboxu by tedy zřejmě uvažovalo 5 (4%) respondentek.

Otázka č. 17

Je podle Vás česká žena o možnosti utajeného porodu dostatečně informována?

- a) Ne, domnívám se, že se o problematice téměř nemluví.
- b) Spíše ne, vím jen, že je to téma ožehavé, jež má spoustu odpůrců, a není v tom jasno.
- c) Docela ano, myslím, že pokud se chce žena o této problematice dozvědět, má možnost si informace vyhledat.
- d) Ano, myslím, že jsou ženy informovány celkem dostatečně.

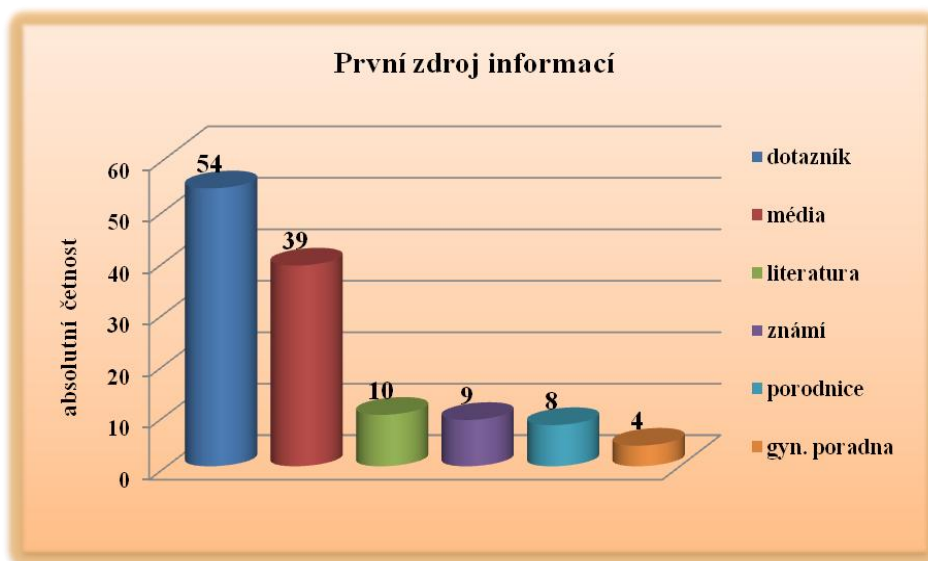
Obr. 17 Graf je informovanost žen o utajeném porodu dostatečná

Graf na Obr. 17 ukazuje, jak je podle respondentek ženská populace informována o průběhu a podmínkách utajeného porodu v porodnici, tedy porodu s utajenou identitou matky. Velká část respondentek 89 (67%) žen udává odpověď a) tedy, že ženy nejsou téměř vůbec informovány, protože se o této problematice nemluví. Odpověď b) tedy, že ženy o problematice spíše nejsou informovány, zvolilo 27 (22%) respondentek. S názorem, že jsou ženy celkem dobře informovány, a pokud se chtějí dozvědět více, mají možnost si informace vyhledat, se ztotožňuje 14 (11%) žen. Žádná z respondentek se nedomnívá, že jsou ženy informovány dostatečně.

Otázka č. 18

Jakým způsobem jste se poprvé dozvěděla o možnosti utajeného porodu?

- a) v tomto dotazníku
- b) v gynekologické poradně
- c) v porodnici
- d) z medií
- e) od známých
- f) z literatury

Obr. 18 Graf první zdroj informací o utajeném porodu v porodnici

Graf na Obr. 18 ukazuje, kde se ženy poprvé dozvěděly o možnosti utajeného porodu, veškerých podmínkách k němu a jeho průběhu. Překvapivé zjištění bylo, že největší skupina respondentek – 54 (44%) žen – se úplně poprvé o této problematice dozvědělo v mém dotazníku. Druhá velká skupina zahrnující 39 (32%) respondentek uvedla jako svůj první zdroj informací média. V literatuře se dočetlo první informace o této problematice 10 (8%) žen. Znamé jako první zdroj informací udává 9 (7%) žen. V porodnici se s problematikou poprvé setkala 8 (6%) žen a pouhé 4 (3%) ženy se k prvnímu zdroji informací dostaly v gynekologicko-porodnické ambulanci.

Otázka č. 19

Kdyby byla v každé gynekologické ambulanci informace o utajeném porodu např. formou informačního letáčku, zlepšila by se podle Vás informovanost o této problematice?

- a) Domnívám se, že určitě ano. Jistě by to vedlo k vyšší informovanosti.
- b) Domnívám se, že spíše ano. Ženy si letáčky rády čtou, zřejmě by časem informovanost vstoupila.
- c) Domnívám se, že spíše ne. Žena začne pátrat po informacích pouze, až je bude potřebovat (jestli je vůbec bude potřebovat).
- d) Domnívám se, že by to bylo zbytečné.

Obr. 19 Graf názor žen na informační leták

Graf na Obr. 19 ukazuje, jaký názor mají ženy na návrh informačního letáku v čekárnách gynekologických ambulančí v souvislosti se zlepšením informovanosti o utajeném porodu. To, že by informační letáček zřejmě mohl vést k lepší informovanosti žen, se domnívá 60 (48%) respondentek. Podle názoru 44 (36%) žen, by díky informačnímu letáčku jistě vzdělanost stoupla. Podle 17 (14%) respondentek, by informační leták nebyl přínosný, protože pokud se žena do nečekané situace dostane, informace je vždy schopná si vyhledat. A 3 ženy (2%) předpokládají, že letáček by byl v čekárně naprosto zbytečný.

Otázka č. 20

Co Vy sama soudíte o utajených porodech a celkově o této problematice?

Ženy s utajenými porody převážně souhlasí a mají pocit, že je to dobrá varianta řešení nechtěného těhotenství. Většina žen též upřednostňuje utajený porod před interrupcemi. Avšak ženy, které napsaly, že s utajenými porody souhlasí, zároveň udaly, že by o této variantě neuvažovaly. Další velká skupina odpověděla, že se o utajených porodech dozvěděla poprvé při vyplňování dotazníku, nikdy o této věci nepřemýšlela, a tedy neví, jak odpovědět. Některým ženám připadá v dnešní době utajený porod zbytečně řešeným tématem, který je v době hormonální antikoncepce nepotřebný. Malá část respondentek s tímto řešením nechtěného těhotenství naprosto nesouhlasí. A některé ženy neodpověděly vůbec. (viz Příloha C)

10 Diskuze

10.1 Výzkumná otázka č. 1

Vědí ženy o možnosti porodu s utajenou identitou matky?

Tato otázka je zhodnocena na základě odpovědí na otázky č. 6, 12 a 13 a 18.

Otázka č. 6:

„Téma mé bakalářské práce se týká utajených porodů. Co si pod termínem „utajený porod“ představíte?“

Otázka č. 12:

„Právní řád České republiky nezná termín anonymní porod. Utajené porody jsou označovány jako porody s utajenou identitou matky. Ta poskytne veškeré své osobní údaje ošetřujícímu personálu, který je vázán naprostou mlčenlivostí. Po ukončení hospitalizace jsou veškeré údaje o matce zapečetěny. Je pro Vás tato informace nová?“

Otázka č. 13:

„Víte, že pro porod s utajenou identitou matky musí být žena svobodná (alespoň 300 dní od rozvodu) a mít trvalé bydliště na území České republiky?“

Otázka č. 18:

„Jakým způsobem jste se poprvé dozvěděla o možnosti utajeného porodu?“

Shrnutí

Ženy si pod pojmem utajený porod v nadpoloviční většině případů (56%) představí, že se nejedná o porod, při němž by žena i její údaje byly naprosto utajeny. Nicméně 39% respondentek se domnívá, že při utajeném porodu je žena v naprosté anonymitě. Pro 88 (71%) respondentek, je informace o zákonem předepsaném průběhu utajeného porodu nová, v dotazníku o ní slyšely poprvé. Co se týká znalostí o podmínkách utajeného porodu, správnou informaci má pouhých 8 (7%) respondentek. Celých 115 (93%) respondentek tedy doposud vůbec nevědělo o podmínkách utajeného porodu. Největší skupina respondentek 54 (40%) se poprvé o celkové problematice utajeného porodu dozvěděla až v mém dotazníku, pouhé 4 (3%) ženy se k prvnímu zdroji informací dostaly v gynekologicko-porodnické ambulanci. Ze všech grafů hodnotících výsledky zmíněných otázek jednoznačně vyplývá, že informovanost českých žen o možnosti porodu s utajenou identitou matky je celkově nízká.

10.2 Výzkumná otázka č. 2

Jsou ženy s vyšším vzděláním více seznámeny s problematikou než ženy s nižším vzděláním?

Tato otázka je zhodnocena na základě otázek č. 3, 6 a 12.

Otázka č. 3: „*Jaké je Vaše nejvyšší ukončené vzdělání?*“

Otázka č. 6: „*Téma mé bakalářské práce se týká utajených porodů. Co si pod termínem „utajený porod“ představíte?*“

Otázka č. 12: „*Právní řád České republiky nezná termín anonymní porod. Anonymní porody jsou označovány jako porody s utajenou identitou matky. Ta poskytne veškeré své osobní údaje ošetřujícímu personálu, který je vázán naprostou mlčenlivostí. Po ukončení hospitalizace jsou veškeré údaje o matce zapečetěny. Je pro Vás tato informace nová?*“

Shrnutí

Za účelem lepšího zpracování výzkumné otázky č. 2 byly vypracovány dva grafy (viz Obr. 3.1 a 3.2), které znázorňují, že nejvyšší ukončené vzdělání respondentek nemá vliv na znalost porodu s utajenou identitou matky.

Z těchto dvou grafů nám vyplývá poměrně zajímavá informace. Výzkumná otázka předpokládala vyšší informovanost u vysokoškolsky vzdělaných žen. U vysokoškolsky vzdělaných žen se očekává celkově větší všeobecný přehled. U této otázky se však nepotvrdil. Grafy ukazují, že porod s utajenou identitou matky znají nejvíce ženy s maturitou. A až na druhém místě jsou ženy, které vystudovaly vysokou školu. Ženy se základním vzděláním nebo s učebním oborem bez maturity jsou nejméně obeznámeny. Vzhledem k tomu, že vzdělání určitého stupně nebylo zastoupeno stejným počtem respondentek, nelze tedy jednoznačně říci, že na informovanost o utajeném porodu má vliv vzdělání. Nejvíce správných odpovědí volily ženy s maturitou.

Výzkumná otázka č. 2 se tedy nepotvrdila. (Viz grafy 3.1 a 3.2)

10.3 Výzkumná otázka č. 3

Budou respondentky se zdravotnickým vzděláním více informovány o problematice utajených porodů než ženy laické veřejnosti?

Tato otázka byla vyhodnocena na základě výsledků otázek č. 2, 12 a 13.

Otázka č. 2: „*Jaké je Vaše zaměstnání?*“

Otázka č. 12: „*Právní řád České republiky nezná termín anonymní porod. Anonymní porody jsou označovány jako porody s utajenou identitou matky. Ta poskytne veškeré své osobní údaje ošetřujícímu personálu, který je vázán naprostou mlčenlivostí. Po ukončení hospitalizace jsou veškeré údaje o matce zapečetěny. Je pro Vás tato informace nová?*“

Otázka č. 13: „*Víte, že pro porod s utajenou identitou matky musí být žena svobodná (alespoň 300 dní od rozvodu) a mít trvalé bydliště na území České republiky?*“

Shrnutí

Výše uvedené grafy (Obr. 12.1 a 13.1) znázorňují, jak dobře jsou informovány ženy pracující ve zdravotnictví a ženy pracující v jiných odvětvích. Pouze 12 (50%) zdravotnic ví, jak je utajený porod upraven zákonem. Co se týká podmínek k utajenému porodu, jsou znalosti o nich téměř mizivé, ať už u zdravotnic, kde je zná pouhých 4 (17%), nebo u ostatních profesí, kdy podmínky znaly 2 (9%) studentky, 1 (6%) učitelka a 1 (5%) úřednice. Ostatní ženy o podmínkách vůbec nevědí.

Výzkumná otázka č. 3 se potvrdila. Ženy z odborné veřejnosti jsou více informovány o utajeném porodu než ženy z laické veřejnosti. Nicméně i přesto jsou znalosti velmi nízké.

10.4 Výzkumná otázka č. 4

Bude mezi ženami možnost utajeného porodu preferovanější před jiným řešením nechtěného těhotenství?

Tato otázka byla vyhodnocena na základě výsledků otázek č. 8, 16 a 20.

Otázka č. 8: *„Utajený/anonymní porod není jediným východiskem z dané situace. O jaké variantě řešení byste uvažovala vy? Co by podle Vás bylo nejlepším řešením“?*

Otázka č. 16: *„Dokážete si představit, že byste někdy v životě takovýto krok podnikla? Porodila doma a odložila dítě do babyboxu?“*

Otázka č. 20: *„Co Vy sama soudíte o utajených porodech a celkově o této problematice?“*

Shrnutí

Na základě vyhodnocených zmíněných otázek bylo zjištěno, že utajený porod nebude preferovanější před ostatními metodami řešení nechtěného těhotenství. Výzkumná otázka č. 4 se tedy nepotvrdila. Z možných řešení nechtěného těhotenství volily ženy nečastěji možnost předání dítěte k adopci ihned po porodu. Většina žen si ani nedokáže představit, že by dítě odložila do babyboxu. Otázka utajených a anonymních porodů je velmi složitá. Z výsledků výzkumu je patrné, že utajený porod by ženy využily opravdu až v nejkrajnější nouzi. Ale přesto jím neopovrhují a berou ho jako jednu z možností.

11 Závěr

V teoretické části práce jsem vymezila pojmy, jako jsou porod s utajenou identitou matky, jeho průběh a potřebné záležitosti, anonymní porod, diskretní porod a babybox. Dále práce čtenářům podává ucelenější informace zejména o porodu s utajenou identitou matky. Zatím neexistuje přesné vymezení, jak postupovat v průběhu porodu s utajenou identitou matky a bezprostředně po něm, které by bylo pevně ukotveno v nějakém manuálu a platilo by pro všechny porodnice. Jedná se stále o nedořešenou problematiku, která se potýká s mnoha odpůrci.

Pro přehlednost a úplnost jsem do práce zahrнула i ostatní alternativy řešení nechtěného těhotenství. V kapitolách je popisován průběh jednotlivých možností řešení a jejich výhody a nevýhody. Uvedené možnosti jsem koncipovala stejně jako lékaři Kümmel a Janků, které v práci uvádím. Protože řešení nechtěného těhotenství nekončí odložením dítěte, je pro ucelenou formu řešení popsán v poslední kapitole proces osvojení tedy následná péče o odložené dítě.

Hlavním cílem výzkumné části práce bylo zjistit, zda ženy vědí o možnosti porodu s utajenou identitou matky. Dále pak, jak na tuto i jiné možnosti řešení nechtěného těhotenství nahlížejí a zda informovanost a názorovost ovlivní určité situace v životě ženy. Z výzkumné části práce vychází, že v ženské populaci se ví o porodu s utajenou identitou matky velmi málo. Informovanost neovlivnila ani míra vzdělání respondentek. Odborná veřejnost byla o této alternativě řešení jen nepatrně lépe informována než laická veřejnost.

Výsledky výzkumu jsem porovnála s článkem Kümmela a Janků a došla jsem ke stejným závěrům. Proto bych pro praxi ráda navrhla následující postup. Nejprve je třeba zvýšit informovanost v řadách odborné veřejnosti, která by poté tyto vědomosti využila k edukaci těhotných žen. Pak bych přistoupila k samotnému vytvoření informačního letáku, který by shrnoval údaje podané odborně vyškoleným personálem. Dále by podle mého názoru bylo vhodné, aby zdravotnický personál (např. porodní asistentky) pracující na gynekologicko-porodnické ambulanci mimo jiné zajistil ženě dostatek informací o možnostech řešení nechtěného těhotenství. Měl by ženu podporovat, pomáhat jí a zajistit základní potřeby odpočinku a lásky. Být pro ženu oporou a bezpečnou pomocnou rukou.

Soupis bibliografických citací

KNIHY:

1. BÁRTLOVÁ, S.; SADÍLEK, P.; TÓTHOVÁ, V. *Výzkum a ošetřovatelství*. 1. vyd. Brno : Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2005. ISBN 80-7013-416-X.
2. FILIPEC, J.; KROUPOVÁ, L. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost : s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. 4. vyd. Praha : Academia, 2005. ISBN 80-200-1347-4
3. HESS, L. *Co jste se v novinách nedočeli o babyboxech*. 333. publ. Praha : Petrklíč, 2009. ISBN 978-80-7229-233-2.
4. HAŠKOVCOVÁ, H. *Lékařská etika*. 3. vyd. Praha : Galén, 2002. ISBN 80-7262-132-7.
5. MAREK, V. *Nová doba porodní*, 1. vyd. Praha: Eminent, 2002. ISBN 80-7281-090-1.
6. MELCHIOROVÁ, A. *Mateřství*. 1378. publ. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7195-267-1.
7. PAŘÍZEK, A. *Kniha o těhotenství a dítěti*. 3. vyd. Praha : Galén, 2008. ISBN 978-80-7262-594-9.
8. RATISLAVOVÁ, K. *Aplikovaná psychologie – porodnictví*. 1. vyd. Praha : Area s.r.o., 2008. ISBN 978-80-254-2186-4.
9. ŘÍČAN, P. *Psychologie*. 1. vyd. Praha : Portál s.r.o., 2005. ISBN 80-7178-923-2.
10. SEDLÁŘOVÁ, P. *Základní ošetřovatelská péče v pediatrii*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2008. ISBN 80-247-1613-5.
11. STOLÍNOVÁ, J.; MACH, J. *Právní odpovědnost v medicíně*. 1. vyd. Praha : Galén, 1998. ISBN 80-85824-88-4.
12. UHEREK, P. *Povinná mlčenlivost zdravotnických pracovníků*. 1. vyd. Praha : Grada, 2008. 182 s. ISBN 978-80-247-2658-8.
13. VRÁNOVÁ, V. *Historie babictví a současnost porodní asistence*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. 203 s. ISBN 978-80-244-1764-6.

ODBORNÁ PERIODIKA:

1. KÜMMEL, J., JANKŮ P. Legální anonymní odložení novorozence. *Prak Gyn*. [pdf online]. 2007, roč. 11, č. 4 str. 174-176. Dostupný z WWW: < <http://www.praktickagynekologie.cz/prakticka-gynekologie-clanek?ida=1371>> .
2. MAREŠOVÁ, G. Utajené (anonymní) porody versus babyboxy a návaznost zdravotní a sociální péče. *Sestra*. 2009, roč. 6, č. 6 str. 51-53 ISSN 1210-0404.
3. NOVOTNÝ, Z. Nechme dětem šanci. *Zdravotnické noviny*. 2006, roč. 55, č. 21, s. 18. ISSN 0044-1996.
4. ŘEŽÁBEK, K. „Anonymní porod“. *Zdravotnické noviny*. 2005, roč. 54, č. 8, s. 26-27. ISSN 0044-1996.
5. SCHNEIBERG, F. Proč říkáme ne babyboxům. *Zdravotnické noviny*. 2006, roč. 55, č. 16, s. 20. ISSN 0044-1996.
6. SCHNEIBERG, F. Babyboxy – pomoc dítěti nebo past? *Zdravotnictví a právo*. 2009, roč. 6, č. 6, s. 6-10. ISSN 1211-6432.

7. SLANÝ, J. Jsou babyboxy skutečně přínosem? *Zdravotnické noviny*. 2006, roč. 55, č. 15, s. 20. ISSN 0044-1996.

PRÁVNÍ NORMY:

1. Česko. Zákon č. 422/2004 Sb. o utajených porodech v porodnicích. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2010, částka 138, s. 8090 – 8092. ISSN 1212-3765 22.
2. Česko. Zákon č. 94/1963 Sb. o rodině. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2004, částka 53, s. 345. ISSN 1802-4556.
3. Česko. Zákon č. 66/1986 Sb. o umělém přerušení těhotenství. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1986, částka 22, s. 484. Dostupný z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/>> ISSN 1213-189X.
4. Česko. Vyhláška č. 75/1986 Sb., kterou se provádí zákon č. 66/1986 Sb. o umělém přerušení těhotenství. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1986, částka 22, s. 484. [pdf online] c1999-2012[2011-12-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/>> ISSN 1213-189X.
5. Česko. Zákon č. 301/2000 Sb. o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 85, s. 4107-4108. [pdf online] c1999-2012[2011-12-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/>> ISSN 1213-189X.
6. Česko. Listina základních práv a svobod. In *Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.* [online] c2012 [cit. 2011-12-17]. Dostupný z WWW:<<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>.
7. Česko. Úmluva o právech dítěte. *New York* : 20. 11. 1989, In *Sbírka zákonů ČR*, [pdf online.] od 8. 4. 1991, c2012 [cit. 2011-11-20], částka 22. Dostupný z WWW: <www.meta-os.cz/pic/doc/Umluva_o_pravech_ditete.pdf> ISSN 1210-0005.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

1. BERÁNKOVÁ, K. Tisková zpráva. MPSV metodika pro případy dětí odložených do babyboxů, z 16. 3. 2006 [pdf online] c2006 [cit.2011-12-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/2583/160306b.pdf>>.
2. HESS, L. Babybox. [online] Babybox : V popelnici umřu, c2012[cit. 2012 04- 01] Dostupný z WWW: <<http://statim.cz>>.
3. NOVOTNÝ, Z. Rodina. *O dětech a rodičích*. [online]. Aš : Jak probíhají utajené porody v Dětském domově Aš, c1999-2011 [cit. 2012-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.rodina.cz/scripts/detail.asp?id=872>>.
4. O.S. BABYBOX a Nadační fond pro odložené děti STATIM.[online] *Nejčastější důvody odkládání dětí do babyboxu*. c1999-2012 [cit. 2011-12-28] Dostupný z WWW: <<http://fod.cz>>.
5. Právnická fakulta UP Olomouc. Mateřství-§ 50a ZOR. [online]. Olomouc : *Mateřství-§ 50a ZOR*. c2012[cit. 2011-12-27]. Dostupný z WWW: <http://www.pf.upol.cz/fileadmin/user_upload/PF-dokumenty/KOP/rodinne_pravo/Mate_stv___50a_ZOR.doc>.
6. ŠPILAROVÁ, Š. Adam, Česká republika. [online]. Anonymní a utajený porod, c2012 [cit. 2012-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.adamcr.cz/informacni-odbor/nahradni-rodinna-pece/pravni-a-eticka-problematika/anonymni-a-utajeny-porod>>.
7. Vaníčková, E. Noticka k závěru Výboru OSN pro práva dítěte týkajícího se výzvy k ukončení programu „Babybox“ [online], [cit. 28.12. 2011] Dostupný z WWW: <<http://statim.cz>>.

8. Vodičková, M. Adopce: Anonymní porody. [online]. c2012 [cit. 12. 10. 2011] Dostupný z WWW: <<http://www.fod.cz/>>.

ROZHOVORY

1. JUDr. Marie Vodičková – předsedkyně Fondu Ohrožených Děti
2. Stanislava Sisrová – sociální pracovnice působící na Magistrátu města Pardubic, oddělení sociálně-právní ochrany dětí, agenda náhradní rodinné péče
(Záznamy rozhovorů viz přílohy na CD)

Seznam obrázků, tabulek a grafů

Obr. 1 Graf věkového rozvrstvení respondentek	31
Obr. 2 Graf zaměstnání respondentek.....	32
Obr. 3 Graf rozložení nejvyššího ukončeného vzdělání respondentek.....	33
Obr. 3.1 Graf souvislostí vzdělání respondentek se znalostí průběhu porodu.....	34
Obr. 3.2 Graf souvislostí vzdělání respondentek se znalostmi podmínek utajeného porodu ..	34
Obr. 4 Graf ukazující rodinný stav respondentek	35
Tab. 1 Tabulka rozdělující ženy na 2 skupiny podle gravidity.....	36
Obr. 6 Graf o představách žen o utajeném porodu	37
Obr. 7 Graf nejčastějších příčin rozhodnutí родit utajeně podle respondentek	38
Obr. 8 Graf variant řešení nechtěného těhotenství	39
Obr. 9 Graf názorovosti žen na utajené porody versus potraty	40
Obr. 10 Graf ukazující náhled žen na ty, které porodily tajně.....	41
Obr. 11 Graf o známosti ženy, která porodila tajně.....	42
Obr. 12 Graf znalostí žen o průběhu utajeného porodu	43
Obr. 12.1 Graf souvislostí zaměstnání žen se znalostí zákona o utajených porodech.....	44
Obr. 13 Graf informovanosti žen o podmínkách pro utajený porod.....	45
Obr. 13.1 Graf souvislostí zaměstnání žen se znalostmi utajeného porodu	46
Obr. 14 Graf Jaký je váš názor na podmínky pro utajený porod	47
Obr. 15 Graf názorů žen na babyboxy	48
Obr. 16 Graf odložila byste vy sama dítě do babyboxu?.....	49
Obr. 17 Graf je informovanost žen o utajeném porodu dostatečná	50
Obr. 18 Graf první zdroj informací o utajeném porodu v porodnici	51
Obr. 19 Graf názor žen na informační leták	52

Seznam zkratk

ČR – Česká republika

DD – Dětský domov

FOD – Fond ohrožených dětí

HAK – hormonální antikoncepce

MD – mateřská dovolená

Příloha A Dotazník

Dobrý den, vážené respondentky,

mé jméno je Barbora Švecová. Jsem studentkou třetího ročníku Fakulty zdravotnických studií Univerzity Pardubice, obor porodní asistentka. Předkládám Vám dotazník týkající se mé bakalářské práce s názvem **Porod v utajení, anonymní porod a informovanost v ženské populaci**. Laskavě Vás prosím o jeho vyplnění. Výsledky výzkumu jsou pro mou bakalářskou práci stěžejní. Díky Vaší pomoci bude výsledek zkoumání zajímavější a přínosnější.

Dotazník je anonymní. Svou odpověď, prosím, zakroužkujte. Pokud není uvedeno jinak, vybírejte vždy pouze jednu z možných odpovědí. Děkuji za Váš čas. A rovněž děkuji za laskavost a ochotu ke spolupráci.

Barbora Švecová

1) Jaký je Váš věk?

- a) do 20 let
- b) 21 – 30 let
- c) 31 – 40 let
- d) 41 – 50 let
- e) nad 50 let

2) Jaké je Vaše zaměstnání? .....

3) Jaké je Vaše nejvyšší ukončené vzdělání?

- a) základní
- b) středoškolské
- c) středoškolské s maturitou
- d) vysokoškolské

4) Jaký je Váš rodinný stav?

- a) svobodná
- b) vdaná
- c) rozvedená
- d) ovdovělá

5) Jste v současné době těhotná?

- a) ano
- b) ne

Pokud jste odpověděla ANO, jedná se o plánované těhotenství?

- a) ano
- b) ne

Pokud jste odpověděla NE, máte již vlastní děti?

- a) ano
- b) ne

6) Téma mé bakalářské práce se týká utajených porodů. Co si pod termínem „utajený porod“ představíte?

- a) Rodička neposkytne žádné osobní údaje.
- b) Rodička veškeré osobní údaje poskytne, ale trvá na jejich utajení.
- c) Jiné.....

7) Jaká je dle Vašeho názoru nejčastější příčina rozhodnutí ženy porodit anonymně/utajeně? Můžete zvolit 2 odpovědi.

- a) tíživá sociální situace
- b) strach z péče o dítě
- c) snaha zakrýt nevěru
- d) náhlý rozvod související s osamělostí matky
- e) strach z postižení dítěte
- f) nízký věk těhotné

Napadá Vás nějaká další možná příčina? Jaká?.....

8) Utajený/anonymní porod není jediným východiskem z dané situace. O jaké variantě řešení byste uvažovala vy? Co by podle Vás bylo nejlepším řešením?

- a) Přemýšlela bych o umělém ukončení těhotenství.
- b) Přemýšlela bych o anonymním porodu.
- c) Přemýšlela bych o předání dítěte k adopci ihned po porodu.
- d) Přemýšlela bych o odložení do babyboxu.
- e) Přemýšlela bych o spolupráci s FOD (vím, že se věnují ženám, jež tajně porodily).
- f) Napadá mě jiné řešení.....

9) Hlavním cílem vydání Zákona o utajených porodech byla snaha o snížení počtu interrupcí - potratů. Část vlády chtěla potraty dokonce zrušit a zavést jenom utajené porody. Myslíte si, že takovouto možnost využijí ženy spíše než potrat?

- a) Podle mého názoru má žena právo na svobodu rozhodování. Nikdo ji nemůže zakázat potrat a donutit porodit utajeně.
- b) Myslím, že když si žena těhotenství nepřeje, je pro ni lepší jít na potrat, než těhotenství i porod utajit.
- c) Myšlenka utajených porodů se mi líbí, žena může zjistit těhotenství v době, kdy už potrat není z lékařského hlediska možný, a díky této možnosti, je jí umožněno dítě donosit a porodit. Přestože se o dítě z jistých důvodů nemůže starat, dala mu šanci žít.
- d) Souhlasím s utajenými porody, potraty bych též klidně zakázala.
- e) Máte-li jiný názor, napište ho.....

10) Jak pohlížíte na dotyčné ženy, které porodily anonymně/utajeně?

- a) Jejich rozhodnutí chápu, může se v životě naskytnout situace, kdy je to pochopitelné.
- b) Jejich rozhodnutí nechápu, nesvěřila bych péči o své dítě někomu jinému.
- c) Jsou zavrženíhodné, rodič vždy odpovídá za své dítě.
- d) Jsou obdivuhodné, neboť jejich rozhodnutí nemohlo být snadné.

11) Znáte nějakou ženu z Vašeho okolí, která porodila tajně v porodnici?

- a) Ano
- b) Osobně ne, ale setkala jsem se s dotyčnou v porodnici.
- c) Ne, nevím o nikom, kdo by těhotenství i porod utajil.

12) Právní řád České republiky nezná termín anonymní porod. Utajené porody jsou označovány jako porody s utajenou identitou matky. Ta poskytne veškeré své osobní údaje ošetřujícímu personálu, který je vázán naprostou mlčenlivostí. Po ukončení hospitalizace jsou veškeré údaje o matce zapečetěny. Je pro Vás tato informace nová?

- a) ano
- b) ne

13) Víte, že pro porod s utajenou identitou matky musí být žena svobodná (alespoň 300 dní od rozvodu) a mít trvalé bydliště na území České republiky?

- a) ano
- b) ne

14) Je podle Vašeho názoru správné, že se právo na utajený porod vztahuje pouze na ženy splňující dané podmínky (viz otázka č. 13)?

- a) ano
- b) ne

Svou odpověď, ať kladnou nebo zápornou, prosím, odůvodněte.

.....

15) V současné době je v České republice 46 babyboxů, což je velká nabídka pomoci matkám odložit dítě, zejména těm, které těhotenství tajily a porodily samy doma. Jaký je Váš názor na schránky pro odkládání dětí?¹⁴

- a) Určitě výborná věc. S babyboxy souhlasím. Matka má jistotu, že dítě najde specializovaný odborník a poskytne mu veškerou potřebnou péči.
- b) Jistě dobrý nápad, jak zamezit „odkládání“ dětí např. do popelnic.
- c) S babyboxy moc nesouhlasím.
Napište důvod.....
- d) Jsem zásadně proti babyboxům.

16) Dokážete si představit, že byste někdy v životě takovýto krok podnikla? Porodila doma a odložila dítě do babyboxu?

- a) Ne, nikdy bych to nepodstoupila.
- b) Spíše ne, jen pokud by nebylo jiné řešení
- c) Ano, myslím, že pokud bych neměla jinou možnost, tak určitě

17) Je podle Vás česká žena o možnosti utajeného porodu dostatečně informována?

- a) Ne, domnívám se, že se o problematice téměř nemluví.
- b) Spíše ne, vím jen, že je to téma ožehavé, jež má spoustu odpůrců, a není v tom jasno.
- c) Docela ano, myslím, že pokud se chce žena o této problematice dozvědět, má možnost informace vyhledat.
- d) Ano, myslím, že jsou ženy informovány celkem dostatečně.

18) Jakým způsobem jste se poprvé dozvěděla o možnosti utajeného porodu?

- a) v tomto dotazníku
- b) v gynekologické poradně
- c) v porodnici
- d) z medií
- e) od známých
- f) z literatury

19) Kdyby byla v každé gynekologické ambulanci informace o utajeném porodu např. formou informačního letáčku, zlepšila by se podle Vás informovanost o této problematice?

- a) Domnívám se, že určitě ano. Jistě by to vedlo k vyšší informovanosti.
- b) Domnívám se, že spíše ano. Ženy si letáčky rády čtou, zřejmě by časem informovanost stoupla.
- c) Domnívám se, že spíše ne. Žena začne pátrat po informacích pouze, až je bude potřebovat (jestli je vůbec bude potřebovat).
- d) Domnívám se, že by to bylo zbytečné.

20) Co Vy sama soudíte o utajených porodech a celkově o této problematice?

---

¹⁴ V době, kdy jsem tvořila dotazník, bylo v České republice 46 babyboxů. Nyní jich je již 50.

Příloha B Žádost o porod s utajenou identitou matky

Prohlášení matky, která žádá o utajení své osoby v souvislosti s porodem

Žádám o utajení své osoby v souvislosti s porodem
v souladu se zákonem č. 422/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 20/1966 Sb., v platném znění,
zákon č. 301/2000 Sb., v platném znění a zákon č. 48/1997., v platném znění
- jako součást informovaného souhlasu

Příjmení: ..... Jméno: ..... R.č.: .....

Státní občanství: ..... Stav: .....

Dítě je bez uvedení otcovství.

Trvalý pobyt: .....

*) nehodící se škrtněte

a) Pro potřeby úhrady zdravotní péče poskytnuté mi s porodem a poporodní péčí a úhrady péče o novorozence po dobu jeho nezbytného pobytu ve zdravotnickém zařízení uvádím své registrační číslo pojištění: .....
a číslo (název) zdravotní pojišťovny, u níž jsem registrována.

b) V souvislosti s nutností úhrady zdravotní péče poskytnuté mi v průběhu porodu a poporodní péčí a úhrady péče o novorozence, a to do doby získání jeho samostatného statutu pojištění, neuvádím potřebné identifikační údaje pojištění. Veškerou shora uvedenou péči za sebe i za novorozence tak uhradím přímo mimo rámec zdravotního pojištění.

Pardubice dne .....

.....
podpis žadatelky

.....
podpis oš. personálu

Příloha C Část odpovědí na otázku č. 20

Co vy sama soudíte o utajených porodech?

Pouze krajní případ, avšak lepší řešení než potrat.

Souhlasím. Je lepší mít možnost dítě odložit než usmrtit.

Když není jiného východiska, je to lepší než potrat nebo usmrcení dítěte po porodu.

Jedna z možností.

V krajní nouzi. Možnost dát dítěti život.

Tato alternativa leckdy pomůže ženě v bezvýchodné situaci.

Z hlediska ochrany života dítěte je to dobré řešení. Myslím si, že by mělo být umožněno dítěti v dospělém věku zjistit, kdo jsou jeho rodiče.

Nejsem přímo zastáncem, ale pokud žena nemá jinou možnost, tak souhlasím.

V době HAK si myslím, že je možnost utajených porodů zbytečná.

Nevím, komu by to prospělo. Podle mého názoru nelze těhotenství utajit.

Každá žena má právo se rozhodnout sama. Volila bych potrat než utajený porod.

Rodička má právo porod utajit a někdy je to nejlepší řešení. Nemělo by se to ale stát pravidlem.

Bez komentáře.

Neodsuzuji to. Každý se může dostat do tíživé situace a je lepší toto řešení než jiné. Svě dítě bych neodložila.

Utajovaný porod není špatná varianta. Souhlasím s babyboxy a jsem proti jejich zrušení.

Než mrtvé dítě v popelnici upřednostňuji utajený porod.

Dobrá věc, ale chtělo by to více informovat veřejnost.

Lepší varianta než potrat a usmrcení dítěte.

Mě se to netýká, ale některým ženám by to mohlo pomoci.

Nepřemýšlela jsem o tom.

Setkávám se s tímto poprvé, nemám s tím zkušenosti, ale v určité situaci by to mohlo být řešením.

Je těžké kohokoliv soudit, než se do této situace dostaneme sami. Každý má ale právo se sám rozhodnout.

Vždy jde o soukromé rozhodnutí ženy. Je to jedna z možností a tak bych k tomu přistupovala.

Až zde jsem se o tomto dozvěděla. Mám 3 děti, proto se nemohu vyjádřit.

Nikdy jsem o tom nepřemýšlela. V tuto chvíli mě napadá, že dotyčná musí být v nějaké složité životní situaci.

Je to další šance pro život dítěte.

Nikdy jsem o tom neslyšela. Ale jistě zajímavé a přínosné.

Je to rozhodnutí čistě individuální. Těžko soudit bez znalosti souvislostí. Záleží jen na dotyčné ženě.

V první řadě fandím prevenci. Nejsem zastáncem odkládání dětí. Když už se rozhodne nejít na potrat, je dobře že může utajeně porodit.

Souhlasím. Šance pro dítě na život. Pokud následné předání do pěstounské péče zajistí dítěti dobrý start do života.

Osobně bych utajeně nerodila, ale jsou ženy v situaci, kdy jim nic jiného nezbude.

Tato problematika je velmi složitá. Je nutné brát případ od případu.

Velká neinformovanost.

Utajený porod určitě pomůže ženě nebo dívce v tíživé životní situaci. Pokud bude vše v pořádku, zlepšuje i psychiku ženy.

Plánované těhotenství na prvním místě. Na druhou stranu je lepší utajený porod než odhození do popelnice.

Je to dobrá věc, ale ženy by měly dávat důraz na plánované rodičovství. Toto je pouze krajní řešení v kritické situaci, ale neodsuzuji je.

Doufám, že tuto možnost nikdo z mých blízkých nevyužije.

Je to svobodné rozhodnutí každé ženy. Musí se medializovat více.

Utajené porody jsou dobrou věcí obzvláště pro ženy, které se dostanou do tíživých životních situací.

Je lepší dát dítěti šanci na život a lidem, kteří by dítě chtěli a nemohou mít, dát tím šanci na rodičovství.

Každý se může rozhodnout podle svého a je to lepší než odložené děti v popelnici.
Neodsuzuji to, ale také s tím v plné míře nesouhlasím.
Každá žena má právo se rozhodnout sama! Babyboxy jsou úžasným řešením. Již zachránily spoustu dětí.
Je rozhodnutí každé matky.
Z vlastní zkušenosti vím, že v gynekologické ordinaci se alternativa utajeného porodu vůbec nenabízí.
Z psychického života ženy volím možnost utajeného porodu před potratem.
Je to téma, o kterém se téměř nemluví. Nárok na utajený porod by měly mít všechny ženy. Bylo by dobré, kdyby své rozhodnutí po porodu mohly ještě změnit.
Dobrá věc, myslím, že by se předešlo domácím porodům a případným komplikacím.
Sama bych to nepodstoupila. Rozhodně však lepší než rodit doma a dítě pak odložit do popelnice.
Pro mě nemyslitelná myšlenka. Možné že by to mohlo prospět některým lidem. Pro mě zatím nepřístupné.
Dobrý krok, ale moc se o tom neví a nemluví. Já jsem o tom důkazem.
Určitě zajímavá a výhodná věc pro matky, které jsou ve složité a tíživé situaci a o dítě se nemohou postarat. Zdá se mi nesmyslné, klást podmínky pro možnost utajeného porodu.
Nejsem zastáncem utajených porodů.
Další možnost, jak pomoci ženám v nějaké osobní tíživé situaci, aby nehledaly jiné radikální řešení.
Myslím si, že porodit dítě není žádná hanba a že těhotenství se nemusí tajit. Všechno se vždy (dle mého názoru) dá vyřešit.
Je to dobrá možnost, ale je možné, že tím vzroste promiskuita obyvatelstva.
Může nastat situace, která ženu dožene k tomuto kroku. Víím ale, že si mnoho žen raději vybere interrupci, také proto že anonymní porody nejsou zcela anonymní, beze jména. Mají strach z prozrazení, což chápu, ale s potraty nesouhlasím.
Je dobré, že možnost utajených porodů je. Děti se mohou dostat k rodičům, kteří se o ně dobře starají.
Když to matce vyhovuje, proč ne?
V dnešní době, kdy je možnost interrupce, nechápu, že přestože žena dítě nechce, nepodstoupí tuto možnost. Raději neporodit, než celý život žít s tím, že mám někde dítě a dobrovolně jsem se ho vzdala.
Slyším o nich poprvé, takže nemám vyhraněný názor, nicméně mi to přijde jako dobrá možnost co dělat v případě "nechtěného" těhotenství.
Je to věc každé ženy, jak se rozhodne.
Každá žena má právo se rozhodnout.
Je důležité o tom informovat. Každá matka má právo se rozhodnout sama.
Ta žena, které místo interrupce volí porod v utajení má můj obdiv. Protože volí místo radikálního řezu cestu pro ni osobně určitě psychicky náročnější, ale volí život dítěte bez ohledu na své problémy.
Jsem ráda, že se touto otázkou nemusím ve svém osobním životě zabývat.
Já sama bych porod v utajení nikdy nepodstoupila, že často nastane situace, kdy je potřeba odborníků a vystavit sebe, dítě a celou svou stávající rodinu takovému riziku – to nikdy.
Pokud má matka alespoň trochu slušné zázemí, tak nechápu, proč rodit utajeně.
Žena by měla mít možnost utajeně porodit.
Raději řešit prevenci, aby nebylo moc případů – ne o všechny děti je zájem ze strany adoptivních rodičů a pěstounů.
Neodsuzuji je, protože žena se může lehce dostat do tíživé situace a pak je dobře, že se rozhodne alespoň pro tuto variantu.
Užitečná věc pro ženy, které jsou ve velice tíživé životní situaci. Lepší než odložit dítě do popelnice.
Hodnotím rozhodně kladně. Je to možnost jak zachránit dítěti život.
Považuji to za lepší řešení než potrat. Je tím dána šance bezdětným párům a současně se řeší situace matky.
Je to jedna z možností řešení dané situace.
Dosud jsem se s problematikou utajeného porodu nesešla. Domnívám se, že to je jedna z lepších variant řešení obtížné situace ženy a dítěte.

Nevím. Nikdy jsem se touto problematikou nezabývala.
Nikoho neodsuzuji. Je to každého věc co dělá a jak dělá.
Podle mě by se zodpovědná žena neměla dostat do situace, kdy začne být jen přemýšlet o utajeném porodu, když je v dnešní době takových možností jak předejít těhotenství.
Vzhledem k mému věku jsem o této věci nijak hlouběji nepřemýšlela. Myslím, že by se žena měla rozhodnout podle sebe. Já osobně bych své dítě pryč nedala jakýmkoliv způsobem.
V situaci, že bych byla těhotná, jsem ještě nebyla, tudíž nemohu soudit.
Pokud to pomůže zachránit alespoň pár dětských životů tak jsem pro.
Já se o to moc nezajímám. Ještě jsem mladá a do porodu mám snad daleko :-).
Nikdy jsem si tím neprošla, takže nemohu posuzovat.
Šance pro ženu, která se o své dítě nechce nebo nemůže postarat. Šance pro dítě, jehož život nemusí ukončit potrat.
Myšlenka se mi líbí, ale prakticky si nedovedu představit, jak je možné těhotenství utajit. Chápu, že v životě mohou být situace, kdy je žena nucena se svého dítěte vzdát, ale obávám se, že ještě častěji jsou to jen výmluvy. Já sama bych nevyužila žádné možnosti. Dítě bych si nechala.